

На основу члана 111. став 1, члана 112. став 3, члана 129. и члана 130. став 1. Закона о ваздушном саобраћају („Службени лист СРЈ”, бр.12/98, 5/99-исправка, 44/99, 73/00 и 70/01 и „Службени гласник РС”, број 101/05), тачке 14. подтачка 2) Одлуке о оснивању Директората цивилног ваздухопловства државе Србије и државе Црне Горе („Службени гласник РС”, број 102/03), Одлуке о вршењу оснивачких права у Директорату цивилног ваздухопловства државе Србије и државе Црне Горе („Службени гласник РС”, број 53/06) и Закључка о промени назива Директората цивилног ваздухопловства државе Србије и државе Црне Горе („Службени гласник РС”, број 12/07),

Савет Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије прописује

ПРАВИЛНИК О ДОЗВОЛИ ИНЖЕЊЕРА ЛЕТАЧА И ЦЕНТРИМА ЗА ОБУКУ

Члан 1.

Овим правилником прописују се услови и поступак за издавање, продужење и обнављање рока важења дозволе, овлашћења и ауторизације инжењера летача, програми за стручну обуку инжењера летача, начин утврђивања и провере њихове стручне обучености, као и услови које морају да испуне правна лица која обављају стручну обуку инжењера летача.

Члан 2.

Поједини изрази који се користе у овом правилнику имају следеће значење:

1) *Заједничке ваздухопловне власти (Joint Aviation Authorities - JAA)* - придружени орган Европске конференције цивилног ваздухопловства (*European Civil Aviation Conference - ECAC*);

2) *држава чланица JAA (JAA Member State)* - држава која је потписала Аранжмане о изради, прихватању и примени заједничких ваздухопловних захтева (*Joint Aviation Requirements*) закључене на Кипру, 11. септембра 1990. године;

3) *Заједнички ваздухопловни захтеви који регулишу издавање дозвола летачком особљу (Joint Aviation Requirements - Flight Crew Licencing - JAR FCL)* - збирка ваздухопловних захтева којима се одређују услови и поступак стицања, издавања, продужавања и обнављања важења дозвола и овлашћења пилота авиона и хеликоптера и инжењера летача, као и услови и поступак издавања лекарских уверења о њиховој здравственој способности;

4) *ваздухопловна власт (Authority)* – орган надлежан за регулаторне и надзорне послове у цивилном ваздухопловству. У Републици Србији: Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије (у даљем тексту: Директорат);

5) *организација за летачку обуку (Flight Training Organisation - FTO)* - центар за обуку који је овлашћен за спровођење обуке летачког особља с циљем стицања дозвола и овлашћења;

6) *организација за обуку за летење на типу ваздухоплова (Type Rating Training Organisation – TRTO)* - центар за обуку који је овлашћен за спровођење обуке летачког особља за стицање овлашћења за летење на типу ваздухоплова.

Члан 3.

Услови за издавање, продужење и обнављање рока важења дозволе, овлашћења и ауторизације инжењера летача прописани су у Прилогу 1 овог правилника (*JAR-FCL 4*).

Члан 4.

Стручну обуку инжењера летача могу обављати центри за обуку који испуњавају услове прописане у Прилогу 1 овог правилника и које на то овласти Директорат.

Стручна обука за стицање дозволе, овлашћења и ауторизације прописаних овим правилником обавља се према програмима који су дати у Прилогу 1 овог правилника.

Члан 5.

Дозвола инжењера летача која је издата у складу с прописима који су важили пре ступања на снагу овог правилника важи до истека рока важења овлашћења летења на типу који је уписан у дозволу и биће поново издата с роком важења од пет година ако су испуњени услови за продужење или обнову рока важења овлашћења летења на типу који су прописани у Прилогу 1 овог правилника (*JAR-FCL 4.245*).

Имаоцима дозволе инжењера летача који поседују овлашћење инструктора инжењера летача, приликом продужења рока важења овлашћења летења на типу, у дозволу се уписује овлашћење инструктора инжењера летача (*TRI (E)*) из Прилога 1 овог правилника (*JAR-FCL 4.305*) с роком важења од три године.

Члан 6.

Ступањем на снагу овог правилника престају да важе одредбе Правилника о дозволама летачког особља („Службени гласник РС”, број 30/05) у делу који се односи на инжењере летаче.

Члан 7.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Бр.1/0-01-0006/2009-0007
У Београду, 7. мај 2009. године

С а в е т

Председник

Милутин Мркоњић,
министар за инфраструктуру

JAR-FCL 4

ДЕО 1 - УСЛОВИ

1. УОПШТЕ

Овај део садржи услове који се односе на дозволе летачког особља.

JAR-FCL 4.001 Дефиниције и скраћенице (Видети *IEM FCL 4.001*)

Категорије (ваздухоплова):

разврставање ваздухоплова према њиховим основним карактеристикама (нпр. авион, хеликоптер, једрилица, слободни балон).

Замена (дозволе):

издавање *JAR-FCL* дозволе на основу дозволе коју је издала држава која није чланица *JAA*.

Копилот:

копилот је пилот који врши послове везане за управљање авионом, различите од послова вође авиона, на ваздухопловима који захтевају више од једног пилота, а према листи типова авиона (видети Додатак *JAR-FCL 1.220*) или уверењу о типу авиона, или пропису који регулише услове за поједине врсте летова, искључујући пилота који се налази у авиону ради обуке за стицање дозволе или овлашћења.

Време обуке са инструктором:

време летења у ваздуху или време летења по инструментима на уређајима на земљи током којег лице обучава овлашћени инструктор.

Инжењер летач:

инжењер летач је лице која испуњава услове из *JAR-FCL 4*.

Време летења:

време од тренутка првог покретања ваздухоплова у сврху полетања, до тренутка потпуног заустављања ваздухоплова на крају лета.

Време летења по инструментима:

време летења по инструментима у ваздуху или на уређајима за симулирање лета на земљи.

Време летења по инструментима у ваздуху:

време летења током којег пилот управља ваздухопловом искључиво по инструментима.

Време летења на уређају за симулирање лета на земљи:

време током којег се пилот обучава у симулираном лету по инструментима на уређајима за симулирање лета (*STD*).

Сарадња вишечлане посаде:

рад летачке посаде као тима, у коме чланови посаде међусобно сарађују предвођени вођом ваздухоплова.

Авиони с више пилота:

авиони који су хомологовани за летење са посадом од најмање два пилота.

Ноћ:

временски период између завршетка грађанског сумрака и почетка грађанског свитања, или други временски период између заласка и изласка сунца који може бити прописан од стране надлежне власти.

Други уређаји за обуку:

средства за обуку, осим симулатора летења, уређаја за вежбање летења или уређаја за вежбање летачко-навигацијских процедура, који омогућавају обуку тамо где није потребна комплетна пилотска кабина.

Приватни пилот:

пилот који поседује дозволу, али на основу које не може да лети ваздухопловом с циљем стицања зараде.

Комерцијални пилот:

пилот који поседује дозволу на основу које може да лети ваздухопловом с циљем стицања зараде.

Провера стручности:

приказ стручности с циљем продужења важења или обнове овлашћења, укључујући и усмено испитивање од стране испитивача.

Овлашћење:

уписивање у дозволу посебних услова, права или ограничења који се односе на ту дозволу.

Обнова важења (нпр. овлашћења/одобрења):

управни поступак којим се по истеку важења овлашћења или одобрења, уз испуњење прописаних услова, овлашћења или одобрења обнављају на одређени период.

Продужење важења (нпр. овлашћења/одобрења):

управни поступак којим се у току важења овлашћења или одобрења, уз испуњење прописаних услова, овлашћења или одобрења продужавају на одређени период.

Рутни сектор:

лет који се састоји од полетања, одласка, крстарења које није краће од 15 минута, доласка, прилаза и слетања.

Авион с једним пилотом:

авиони који су хомологовани да њима управља само један пилот.

Практични испити:

практични испити представљају приказ стручности у циљу издавања дозволе или овлашћења, укључујући и усмено испитивање од стране испитивача.

Самостално време летења:

време летења током којег је пилот-ученик једино лице у авиону.

Ученик - вођа ваздухоплова (SPIC):

време летења током којег инструктор летења само надгледа ученика који врши дужност вође ваздухоплова, а не утиче на управљање или не управља ваздухопловом.

Моторна једрилица (TMG):

моторна једрилица је ваздухоплов који поседује уверење о пловидбености издато или прихваћено од стране државе чланице *JAA* и има интегрално уграђен неувлачећи мотор и неувлачећу елису (укључујући оне наведене у Додатку 1 *JAR-FCL 1.215*).

Моторна једрилица мора бити способна да изврши полетање и пењање сопственим погоном, а у складу с њеним летачким приручником.

Тип (ваздухоплова):

сви ваздухоплови који имају исти основни дизајн, укључујући све модификације, осим оних које проузрокују измене у начину управљања, летним карактеристикама или саставу летачке посаде.

JAR-FCL 4.005 Примена

(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.005*)

(а) *Опште одредбе*

(1) Услови који су прописани у *JAR-FCL* за инжењере летаче примењују се на све поднеске који се односе на обуку, испитивање и захтеве за издавање дозвола, овлашћења, ауторизација, одобрења или уверења, који су достављени ваздухопловној власти после ступања на снагу овог правилника.

(2) Ако се у тексту *JAR-FCL* користе изрази: дозволе, овлашћења, ауторизације, одобрења или уверења, то подразумева да су те дозволе, овлашћења, ауторизације, одобрења или уверења издати у складу са *JAR-FCL*. У свим другим случајевима ти документи се означавају нпр. као *ICAO* дозволе или националне дозволе.

(3) Ако се у тексту користи израз „држава чланица *JAA*” са циљем међусобног признавања дозвола, овлашћења, ауторизација, овлашћења или уверења, то подразумева државу пуноправну чланицу *JAA*.

(4) Уређаји за симулирање лета који се наводе у *JAR-FCL*, а који током обуке замењују авион, морају бити у складу са *JAR-STD*, а кориснику мора бити одобрено од стране ваздухопловних власти спровођење обуке у складу са *JAR-FCL*.

(5) У дозволу издату на основу обуке спроведене изван државе чланице *JAA*, осим обуке извршене у складу са *JAR-FCL 1.055(a)(1)*, права из дозволе ограничена су на ваздухоплов који је регистрован у држави издавања дозволе.

(6) Овлашћење које је издато на основу обуке спроведене изван државе чланице *JAA*, осим обуке спроведене у складу са *JAR-FCL 1.055(a)(1)*, ограничено је на ваздухоплов регистрован у држави издавања дозволе.

(б) Прелазне одредбе

(1) Није применљиво.

(2) Није применљиво.

(3) Имаоци дозвола које су издате пре ступања на снагу овог правилника у складу с националним прописима државе чланице *JAA* могу да од државе издаваоца дозволе захтевају издавање одговарајуће дозволе наведене у *JAR-FCL 4*, која њеном имаоцу омогућава коришћење права из дозволе у осталим државама, као што је прописано у *JAR FCL 4.015(a)(1)*. За издавање таквих дозвола ималац дозволе мора да испуни услове прописане у Додатку 1 *JAR-FCL 4.005*.

(4) Имаоци дозвола које су издате у складу са националним прописима државе чланице *JAA*, који не испуњавају у потпуности услове из Дела 1 *JAR-FCL 3* (Лекарски), могу користити права из националних дозвола које поседују.

(ц) Континуитет рада испитивача који поседују националне ауторизације

Испитивачи који су поседовали националне ауторизације пре почетка примене *JAR-FCL 4* могу бити ауторизовани као *JAR-FCL 4* (инжењер летач) испитивачи, под условом да ваздухопловним властима докажу познавање *JAR-FCL* и *JAR-OPS*. Ауторизација важи најдуже три године. По истеку тог рока поновна ауторизација условљена је испуњењем услова прописаних у *JAR-FCL 4.425(a)*.

JAR-FCL 4.010 Основна права члана летачке посаде

(а) Дозвола и овлашћење

(1) Лице које обавља дужности члана летачке посаде у цивилном авиону регистрованом у држави чланици *JAA* мора да поседује важећу дозволу и одговарајућа овлашћења, у складу са условима из *JAR-FCL* и дужностима које треба да обавља, или ауторизацију, како је то прописано у *JAR-FCL 4.230*.

Дозвола мора бити издата од:

- (I) државе чланице *JAA*;
(II) државе чланице *ICAO* и да је важећа у складу са *JAR-FCL 4.015* (б) или (ц).

(б) Коришћење права

Ималац дозволе, овлашћења или ауторизације не може да користи друга права, изузев оних које му даје та дозвола, овлашћење или ауторизација.

(ц) Приговори, ограничења

(1) Држава чланица *JAA* може у свако доба, у складу са својим националним процедурама, да поступа по жалбама, ограничи права, или привремено или трајно стави ван снаге дозволу, овлашћење, ауторизацију или уверење које је издала у складу са условима *JAR-FCL*, ако утврди да подносилац захтева или ималац дозволе није испунио или да више не испуњава услове *JAR-FCL* или националног законодавства државе која је издала дозволу.

(2) Ако држава чланица *JAA* утврди да подносилац захтева или ималац *JAR-FCL* дозволе која је издата у другој држави чланици *JAA* није испунио или да више не испуњава услове *JAR-FCL* или одговарајућег прописа државе у чијем ваздушном простору авион лети, држава чланица *JAA* ће о томе обавестити државу издаваоца дозволе и Одељење за издавање дозвола у централи *JAA*. У складу са својим националним законом, држава чланица *JAA* мора да, у интересу безбедности, извести државу издаваоца дозволе и *JAA* да, из наведених разлога, подносилац захтева или ималац дозволе не може управљати авионом који је регистрован у тој држави или управљати било којим авионом у ваздушном простору те државе.

JAR-FCL 4.015. Прихватање дозвола, овлашћења, ауторизација, одобрења или уверења

(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.015*)

(Видети *AMC FCL 4.005* и *4.015*)

(а) Дозволе, овлашћења, ауторизације, одобрења или уверења који су издати у држави чланици JAA

(1) Ако лице поседује дозволу која је издата са овлашћењем, ауторизацијом, одобрењем или потврдом од стране ваздухопловних власти у држави чланици *JAA*, у складу са условима утврђеним у *JAR-FCL* и пратећим процедурама, те дозволе, овлашћења, ауторизације, одобрења или уверења друге државе чланице *JAA* могу прихватити без формалности.

(2) Није применљиво.

(б) Дозволе издате од држава које нису чланице JAA

(1) Дозволу коју је издала државе која није чланица *JAA* може се, на основу дискреционог права ваздухопловних власти у држави чланици *JAA*, прихватити за летење на ваздухоплову који је регистрован у тој држави чланици *JAA*, а у складу са Додатком 1 *JAR-FCL 4.015*.

(2) Прихватање дозволе инжењера летача не може трајати дуже од годину дана од дана прихватања, под условом да је основна дозвола важећа. Даље прихватање

дозволе за летење на авиону регистрованом у било којој држави чланици *JAA* врши се на основу споразума између држава чланица *JAA*, као и у складу са другим условима које *JAA* сматра потребним. Ималац дозволе која је прихваћена од државе чланице *JAA* мора да испуњава услове који су прописани у *JAR-FCL*.

(3) Услови прописани у тачкама (1) и (2) не примењују се ако је авион који је регистрован у држави чланици *JAA* дат у закуп авио-превознику у држави која није чланица *JAA*, под условом да је држава тог авио-превозника прихватила да у току периода трајања закупа сноси одговорност да технички или оперативни надзор буде у складу са *JAR-OPS 1.165*. Дозволе чланова летачке посаде авио-превозника из државе која није чланица *JAA* могу бити прихваћене на основу дискреционог права ваздухопловних власти државе чланице *JAA*, под условом да су права из прихваћених летачких дозвола ограничена само на период закупа тог авиона за одређене делатности у којима непосредно или посредно, на основу „*wem lease*” или другог комерцијалног аранжмана не учествује *JAA* авио-превозник.

(ц) *Замена дозвола издатих од држава које нису чланице JAA*

(1) Дозвола инжењера летача издата од државе која није чланица *JAA* може се заменити за *JAR-FCL* дозволу, под условом да постоји споразум између државе чланице *JAA* и државе која није чланица *JAA*. Тај споразум се мора заснивати на реципроцитету прихватања дозвола и мора обезбедити одговарајући ниво безбедности обуке и тестирања у држави чланици и држави која није чланица *JAA*. Споразум ће се периодично разматрати према договору државе која није чланица *JAA* и државе чланице *JAA*. Дозвола која је издата на основу споразума мора да садржи напомену о држави која није чланица *JAA*, а чија је дозвола замењена. Друге државе чланице *JAA* нису у обавези да прихвате ту дозволу.

(д) Када ваздухопловна власт изда дозволу која одступа од *JAR-FCL*, у рубрици XIII дозволе мора се унети напомена о томе.

JAR-FCL 4.016 Кредитирање имаоца дозволе издате у држави која није чланица JAA

(а) Подносилац захтева за издавање *JAR-FCL* дозволе и овлашћења за инструментално летење, који има еквивалентну дозволу издату у складу са *ICAO Annex 1* од државе која није чланица *JAA*, мора да испуни услове *JAR-FCL*, изузев оних услова који се односе на трајање обуке и број часова теоријске и практичне обуке који могу бити умањени.

Код одређивања степена кредитирања ваздухопловне власти могу да се руководе препоруком центара за обуку.

(б) Ималац дозволе инжењера летача која је издата у складу са *ICAO Annex 1*, а који испуњава услов наведен у Додатку 1 *JAR-FCL 4.015*, може бити ослобођен обавезе похађања одобрене обуке пре приступања теоријском и практичном испиту, ако дозвола садржи важеће овлашћење за тип авиона на коме ће се обавити практични испит.

JAR-FCL 4.020 Признавање војне службе

(видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.005*)

Захтев за признавање:

Захтев за стицање дозволе и овлашћења који су предвиђени у *JAR-FCL 4*, војно летачко особље подноси ваздухопловној власти државе у којој обављају или су обављали војну службу. Знање, искуство и практична оспособљеност стечени у војној служби биће признати према одговарајућим условима из *JAR-FCL 4* који се односе на дозволе и овлашћења, на основу дискреционог права ваздухопловне власти. О условима и начину признавања војне службе мора бити обавештен *JAA*. Права из таквих дозвола су ограничена на ваздухоплов који је регистрован у држави која је дозволу издала, све док не буду испуњени услови прописани у Додатку 1 *JAR-FCL 4.005*.

JAR-FCL 4.025 Важење дозвола и овлашћења

(видети *JAR-FCL 3.105*)

(а) Ималац дозволе не може да користи права из дозволе или овлашћења које је издала држава чланица *JAA* ако не испуњава одговарајуће услове *JAR-FCL*.

(б) *Важење дозволе и продужење важења овлашћења*

(1) Важење дозволе је одређено важењем уписаних овлашћења и важењем лекарског уверења (видети *JAR-FCL 3.105*).

(2) Приликом издавања, продужења или обнављања овлашћења ваздухопловна власт може продужити његово важење до краја месеца у коме важење истиче, и тај дан представља дан истицања важења овлашћења.

(ц) Дозвола се издаје на период до пет година. У оквиру тог периода ваздухопловна власт ће поново издати дозволу:

(1) после првог издавања или обнове овлашћења;

(2) кад је у дозволи попуњена рубрика XII и нема више места за упис;

(3) из било ког административног разлога;

(4) према дискреционом праву ваздухопловних власти код продужења важења овлашћења.

Ваздухопловна власт пренеће важећа овлашћења у нови образац дозволе.

Ималац дозволе мора поднети захтев ваздухопловној власти за поновно издавање дозволе.

Уз захтев мора да буде приложена потребна документација.

JAR-FCL 4.026 Скорашње искуство инжењера летача

Инжењер летач не сме обављати послове у авиону у коме се превозе путници ако у претходних 90 дана није остварио најмање један рутни сектор на авиону истог типа или на одговарајућем симулатору.

JAR-FCL 4.030 Услови провере

(а) Ауторизације испитивача

Ваздухопловна власт мора за испитиваче да именује и овласти лица са одговарајућим квалификацијама и угледом, која ће у њено име спроводити практичне испите и провере стручности. Минималне квалификације испитивача прописане су у *JAR-FCL 4*, Поглавље И. Ваздухопловне власти ће у писаној форми обавестити сваког испитивача о његовим правима и обавезама.

(б) Број испитивача

Ваздухопловна власт ће одредити потребан број испитивача узимајући у обзир укупан број инжењера летача на одређеној територији.

(ц) Обавештење о испитивачима

(1) Ваздухопловна власт води листу овлашћених испитивача, са знаком за које послове су овлашћени. Ова листа мора бити доступна *TRTO* и *FTO* на територији државе чланице *JAA*. Ваздухопловна власт одређује начине на које ће испитивачи бити распоређени за спровођење практичних испита.

(2) Ваздухопловна власт обавештава сваког кандидата о испитивачу који је одређен за спровођење практичног испита за издавање дозволе инжењера летача.

(д) Испитивачи не могу испитивати оне кандидате које су обучавали за дозволу или овлашћење, осим уз изричиту писану сагласност ваздухопловних власти.

(е) Предуслови за кандидате који треба да приступе практичном испиту

Пре приступања практичном испиту за издавање дозволе или овлашћења, кандидат мора да положи одговарајући теоријски део испита. Кандидат мора да заврши одговарајућу теоријску обуку пре приступања практичном испиту. Организација, односно лице одговорно за обуку, мора да пријави кандидата за практични испит.

JAR-FCL 4.035 Здравствена способност

(а) Способност

Ималац лекарског уверења мора бити психички и физички способан за обављање послова на основу дозволе коју поседује.

(б) *Услови за лекарско уверење*

Приликом подношења захтева за издавање дозволе, као и приликом коришћења права из дозволе, кандидат или ималац дозволе мора да има лекарско уверење које је издато у складу са одредбама *JAR-FCL 3* (Лекарски) и које одговара правима из дозволе.

(ц) *Ваздухопловно-здравствена способност*

После завршеног лекарског прегледа кандидат ће бити обавештен да ли је здравствено способан, неспособан или се мора обратити ваздухопловним властима. Овлашћени лекар (*AME*) ће обавестити кандидата о стањима (лекарским, оперативним или другим) која могу ограничити летачку обуку или права из издате дозволе.

(д) *Ограничење летења у вишечланој посади за инжењера летача (OML – за инжењера летача - само класа 1)*

(1) Ограничење летења у вишечланој посади за инжењера летача се примењује када ималац дозволе инжењера летача не испуњава у потпуности услове за издавање лекарског уверења класе 1, али је у оквиру прихватљивог ризика губитка способности у лету (видети *JAR-FCL 3* - Лекарски, *IEM FCL A*, Б и Ц). Ограничење може да буде издато или стављено ван снаге само од стране ваздухопловних власти.

(2) Други чланови посаде не смеју имати ово ограничење.

JAR-FCL 4.040 Умањење здравствене способности

(Видети *IEM FCL 3.040*)

(а) Имаоци лекарских уверења не смеју да користе права из својих дозвола, овлашћења или ауторизација ако су свесни да је њихова здравствена способност умањена на начин који би могао да наруши безбедно коришћење тих права.

(б) Имаоци лекарских уверења не смеју да узимају, било на рецепт или без рецепта, лекове или наркотике или да се подвргавају неким другим лечењима, осим ако нису потпуно сигурни да тај лек, наркотик или лечење неће имати неке неповољне ефекте у погледу њихове способности да безбедно врше своје дужности. Уколико постоји било каква сумња, треба тражити савет од организационе јединице за ваздухопловну медицину, ваздухопловно-медицинског центра или од овлашћеног лекара (*AMS*, *AMC* или *AME*). Опширнија упутства дата су у *JAR-FCL 3*. (Видети *IEM FCL 3.040*).

(ц) Имаоци лекарских уверења дужни су да, без непотребног одлагања, затраже упутства од *AMS*, *AMC* или *AME* у случају:

- (1) болничког или клиничког смештаја који је трајао дуже од 12 сати;
- (2) хируршке операције или другог инвазионог поступка;
- (3) редовне употребе лекова;
- (4) редовног коришћења корективних наочара.

(д) Имаоци лекарских уверења који су свесни:

(1) значајне личне повреде која проузрокује неспособност за вршење дужности члана летачке посаде;

(2) болести која проузрокује њихову неспособност да врше дужности члана летачке посаде током периода од 21 дана или дуже;

(3) трудноће,

дужни су да, у писаној форми, обавесте ваздухопловну власт о таквој личној повреди или о трудноћи, а у случају болести - одмах по истеку периода од 21 дана. Сматра се да је лекарско уверење привремено стављено ван снаге након појаве такве личне повреде, истека тог периода болести или потврде трудноће, и:

(4) у случају личне повреде или болести, привремено стављање ван снаге уверења ће се укинути након што се ималац подвргне лекарском прегледу у складу са поступцима који су одређени од ваздухопловне власти и прогласи способним да обавља дужност члана летачке посаде, или након што ваздухопловна власт, под условима које сматра одговарајућим, ослободи имаоца обавезе да се подвргне лекарском прегледу;

(5) у случају трудноће, ваздухопловна власт може укинути привремено стављање ван снаге уверења за период и под условима које сматра одговарајућим. Привремено стављање ван снаге уверења укида се након што се ималац подвргне прописаном лекарском прегледу по престанку трудноће и буде проглашен способним да настави са обављањем дужности члана летачке посаде.

JAR-FCL 4.045 Посебне околности

(а) Одредбе *JAR-FCL* не могу обухватити све ситуације. Када би применом *JAR-FCL* дошло до неодговарајућих последица или када развој нових метода обуке или испитивања не одговара условима *JAR-FCL*, кандидат може тражити од ваздухопловних власти да размотре одговарајуће изузеће. То изузеће може да се одобри једино под условом да обезбеђује најмање исти ниво безбедности.

(б) Изузећа се деле на краткорочна и дугорочна (дужа од шест месеци). Давање дугорочних изузећа врши се само у сагласности са *JAA Licensing Sectorial Team*.

JAR-FCL 4.050 Признавање налета и теоријског знања

(а) *Признавање налета*

(1) Уколико није другачије предвиђено у *JAR-FCL*, налет који се признаје за издавање дозволе инжењера летача или овлашћења *TRI(E)* мора бити остварен у својству инжењера летача на авиону са више чланова посаде, с комплетном посадом, укључујући и инжењера летача.

(б) *Инжењер летач на обуци или под надзором*

Подносиоцу захтева за издавање дозволе инжењера летача признаје се све време остварено на симулатору под надзором *TRI(E)*, ако је обука обављена са вишечланом посадом.

JAR-FCL 4.055 Организације за обуку

(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.055*)

(Видети *IEM FCL 4.055*)

(а) *Организације за летачку обуку (FTO)*: видети *JAR-FCL 1* (Авиони)

(б) Организације за обуку за летење на типу (*TRTO*), које намеравају да врше обуку само за стицање овлашћења за летење на типу, морају да буду одобрене од ваздухопловних власти. Услови за одобрење *TRTO* дати су у Додатку 1 *JAR-FCL 4.055*.

(ц) Ваздухопловне власти ће одобрити организације које се налазе у држави чланици *ЈАА*, а које су се специјализовале за вршење теоријске обуке, уколико испуњавају услове одређене за ту врсту обуке који су прописани у Додатку 1 *JAR-FCL 4.055*.

JAR-FCL 4.065 Држава издавалац дозволе

(Видети *JAR-FCL 4.010* (ц))

(Видети *JAR-FCL 4.070*)

(а) Кандидат мора доказати ваздухопловној власти државе издаваоца дозволе да је у потпуности испунио све услове за издавање дозволе (видети *JAR-FCL 4.010* (ц)).

(б) Ако постоји сагласност између ваздухопловних власти две државе, кандидату који је започео обуку под надлежношћу једне власти може бити допуштено да заврши обуку под надлежношћу друге власти.

Споразумом може да буде дозвољено следеће:

- (1) теоријска обука и испити;
- (2) лекарски преглед и процена способности;
- (3) летачка обука и провера.

Ваздухопловне власти ће се договорити која држава ће бити „држава издавалац дозволе”.

(ц) Даља овлашћења могу бити стечена према условима *JAR-FCL 4* у било којој држави чланици *ЈАА* и држава издавалац дозволе унеће их у дозволу.

(д) Ради поједностављења поступка (нпр. продужења важења) ималац дозволе може касније обавити пренос дозволе из државе издаваоца дозволе у другу државу чланицу *ЈАА*, под условом да у тој држави има запослење или стални боравак

(видети *JAR-FCL 4.070*). Та држава тада постаје држава издавалац дозволе и преузеће одговорност за издавање дозволе у смислу горе наведеног става (а).

(е) Кандидат може истовремено да поседује само једну *JAR-FCL* (инжењер летач) дозволу и само једно лекарско уверење.

JAR-FCL 4.070 Стални боравак

Стални боравак је место где лице живи најмање 185 дана у једној календарској години, ради личних или пословних веза или, у случају када се ради о лицу које нема пословних веза, онда на основу личних веза које показују блиску повезаност између лица и места где оно живи.

JAR-FCL 4.075 Образац и садржај дозволе летачког особља

(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.075*)

Дозвола летачког особља издата од стране државе чланице ЈАА у складу с *JAR-FCL* мора да садржи:

(а) *Садржај*: број рубрике ће увек бити исписан уз наслов рубрике. Стандардни образац *ЈАА* дозволе је приказан у Додатку 1 *JAR-FCL 4.075*. Рубрике I до XI су „сталне”, док су рубрике XII до XIV „променљиве” и могу се појавити у виду посебног или одвојивог додатка главног обрасца дозволе. Сваки посебни или одвојиви додаток мора бити јасно означен као део дозволе.

(1) Сталне рубрике

(I) Држава издавалац дозволе;

(II) Назив дозволе;

(III) Серијски број који започиње поштанским кодом државе издаваоца дозволе и наставља се кодом арапских бројева и/или латиничних слова;

(IV) Име имаоца дозволе (написано латиницом, уколико национално писмо није латинично);

(V) Адреса имаоца дозволе;

(VI) Држављанство имаоца дозволе;

(VII) Потпис имаоца дозволе;

(VIII) Ваздухопловна власт и уколико је потребно, услови под којим је дозвола издата;

(IX) Потврда важења дозволе и ауторизација за права по основу дозволе;

(X) Потпис овлашћеног лица које издаје дозволу и датум издавања;

(XI) Печат или жиг ваздухопловне власти.

(2) Променљиве рубрике

(XII) Овлашћења - тип, инструктор, итд, са датумима престанка важења.

Права за коришћење радиотелефоније (R/T) могу бити назначена на обрасцу дозволе или на посебном уверењу;

(XIII) Напомене - нпр. посебне одредбе у вези ограничења и одредбе за додатна права;

(XIV) Било који други подаци које захтева ваздухопловна власт.

(б) *Материјал*: папир или други материјал који се користи мора онемогућити исправке или брисање или јасно указати на њих. Свако уношење података или поништавање на обрасцу дозволе морају бити јасно одобрени од стране ваздухопловних власти.

(ц) *Боја*: дозволе инжењера летача које су издате у складу са *JAR-FCL* су беле боје.

(д) *Језик*: дозволе морају бити на националном и енглеском језику, као и на неким другим језицима које ваздухопловна власт сматра одговарајућим.

JAR-FCL 4.080 Евидентирање налета

Подаци о сваком лету који је обављен у улози инжењера летача треба да буду поуздано забележени у књижици летења у формату који је прихваћен од стране ваздухопловне власти (видети *IEM FCL 4.080* (биће разрађено)).

Додатак 1 JAR-FCL 4.005

Минимални услови за издавање JAR-FCL дозволе или ауторизације на основу националне дозволе или ауторизације коју је издала држава чланица ЈАА

(Видети JAR-FCL 4.005 (б) (3))

(Видети AMC FCL 4.005 и 4.015)

1. Дозволе инжењера летача

Дозвола инжењера летача коју је издала држава чланица ЈАА према својим националним прописима може да буде замењена JAR-FCL 4 дозволом када су испуњени одређени услови. За замену оваквих дозвола ималац дозволе треба да:

(а) обави проверу стручности на типу, према условима за продужење који су прописани у JAR-FCL 4.245 (који се односе на права имаоца дозволе);

(б) покаже задовољавајуће знање одговарајућих делова JAR-OPS и JAR-FCL (видети AMC FCL 4.005 и 4.015) пред ваздухопловном влашћу;

(ц) покаже задовољавајуће знање енглеског језика према JAR-FCL 4.160;

(д) испуни услове у погледу искуства, као и друге услове приказане у следећој табели:

Национална дозвола коју има	Укупан налет (сати) као инжењер летач	Додатни услови ЈАА	Замена за JAR-FCL дозволу и ограничења	Укидање ограничења
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Инжењер летач	>1500 као инжењер летач на авионима	Нема	F / EL	Не примењује се

2. Инструкторска овлашћења

Национално овлашћење, ауторизација и права које има	Искуство	Додатни услови ЈАА	Замена за JAR-FCL овлашћење
(1)	(2)	(3)	(4)
TRI(E)	Према JAR-FCL 4 (инжењер летач) за одговарајуће овлашћење	Пред ваздухопловном влашћу доказати познавање одговарајућих делова JAR-FCL 4 (инжењер летач) и JAR OPS, како прописује AMC FCL 4.005 и 4.015	TRI(E)

- Инструкторима држава чланица ЈАА који испуњавају наведене услове, али не могу да добију JAR-FCL дозволу или овлашћење због тренутног статуса њихове државе - издаваоца дозволе, може бити дозвољено да врше обуку за JAR-FCL дозволе или овлашћења.

3. SFI (E) ауторизација

Ауторизација за инструктора на синтетичком тренажеру коју је издала држава чланица *JAA*, а у складу са националним прописима те државе, може да се замени *JAR-FCL 4* ауторизацијом ако искуство имаоца ауторизације одговара потребном искуству и другим условима наведеним у следећој табели:

Национална ауторизација коју има	Искуство	Додатни услови JAA	Замена за JAR-FCL ауторизацију
(1)	(2)	(3)	(4)
SFI(E)	>1500 сати као инжењер летач на авиону	(I) има или је имао дозволу инжењера летача издату од државе чланице JAA или дозволу инжењера летача која није издата на основу JAR-FCL, али је прихватљива за вазд. власт (II) успешно завршена обука на симулатору за одређен тип авиона, укључујући и MCC	SFI(E)
SFI(E)	3 године претходног искуства као SFI које је прихватљиво за ваздухопловну власт	успешно завршена обука на симулатору за одређен тип авиона, укључујући и MCC	SFI(E)

Ова ауторизација се издаје за период од највише три године.

Поновна ауторизација зависи од испуњења услова који су прописани у *JAR-FCL 4.415*.

Додатак 1 JAR-FCL 4.015

Минимални услови за прихватање дозвола инжењера летача које су издате од стране држава које нису чланице ЈАА

(Видети *JAR-FCL 4.015*)

(Видети *AMC-FCL 4.005* и *4.015*)

1. Минимални услови за прихватање дозвола инжењера летача које су издате од стране држава које нису чланице *JAA* дефинисани су у даљем тексту.

2. Дозвола инжењера летача издата у складу са *ICAO Annex 1* у држави која није чланица *JAA* може бити прихваћена од државе чланице *JAA* ради одобрења за летење (осим за обуку) на авионима регистрованим у тој држави. Да би се оваква дозвола прихватила ималац дозволе мора:

(а) обавити практичан испит на типу авиона према условима за продужење важења овлашћења прописаним у *JAR-FCL 4.245*, а који одговара правима имаоца дозволе;

(б) пред ваздухопловном влашћу показати знање одговарајућих делова *JAR-OPS* и *JAR-FCL* (видети *AMC-FCL 4.005* и *4.015*);

(ц) показати задовољавајуће знање енглеског језика у складу са *JAR-FCL 4.160* (д);

(д) имати важеће *JAR-FCL* лекарско уверење класе 1;

(е) испунити друге објављене допунске услове које та држава чланица *JAA* сматра потребним;

(ф) испунити услове у погледу искуства из колоне (2) у следећој табели који се односе на услове прихватања дозволе из колоне (3):

Дозвола коју има	Укупно време летења као инжењер летач	Услови за прихватање дозволе	
(1)	(2)	(3)	
Инжењер летач	> 1500 сати летења као инжењер летач у комерцијалном авио-транспорту	Комерцијални авио-транспорт као инжењер летач	(а)
Инжењер летач	> 1000 сати летења као инжењер летач у другим активностима (различитим од комерцијалног авио-транспорта)	Друге активности (различите од комерцијалног авио-транспорта) као инжењер летач	(б)

Додатак 1 JAR-FCL 4.055

Организације за обуку за летење на типу ваздухоплова ради издавања овлашћења за летење на типу

(Видети *JAR-FCL 4.055* (б) и (ц))

(Видети *JAR-FCL 4.261* (ц) за одобрење курса)

(Видети *IEM FCL 4.055*)

Увод

1. Организација за обуку за летење на типу ваздухоплова (*TRTO*) је организација која има потребно особље и опрему, смештена у одговарајући простор за вршење летачке обуке или обуке за сарадњу у оквиру вишечлане посаде (*MCC* обуке) на уређајима за симулирано летење или за вршење теоријске обуке за одређене програме.

2. *TRTO* која намерава да обавља одобрену обуку у складу са *JAR-FCL* условима мора да има уверење о оспособљености издато од ваздухопловне власти државе чланице *JAA*. Ваздухопловна власт државе чланице издаће уверење под условом да:
(а) ваздухопловна власт може спроводити *JAR-FCL* захтеве;
(б) *TRTO* испуњава све *JAR-FCL* услове.

У овом Додатку дати су услови за издавање, продужење важења и измену уверења о оспособљености *TRTO*.

Стицање уверења

3. Уз захтев за издавање уверења о оспособљености *TRTO* мора да достави ваздухопловној власти Оперативни приручник (*OM*) и Приручник о обуци (*TM*), у складу са тачком 17. и тачкама 25-27. овог додатка. По пријему захтева за издавање уверења о оспособљености *TRTO*, ваздухопловна власт је дужна да утврди да ли су испуњени сви услови из овог додатка. Пошто се утврди да су испуњени сви прописани услови, издаје се уверење о оспособљености *TRTO*, са роком важења од једне године за прво издавање уверења, односно до три године за продужење важења уверења. Ваздухопловна власт није у обавези да изда уверење о оспособљености *TRTO* која се налази изван територије државе чланице *JAA* уколико нема расположивих људских ресурса или ако су неприхватљиво високи трошкови за поступање по захтеву и за утврђивање испуњености услова.

4. Обуке морају да буду одобрене (видети *IEM FCL 4.055* (биће разрађено)).

5. Ваздухопловна власт може да измени или привремено или трајно стави ван снаге уверење о оспособљености уколико одобрени услови обуке или одржавани квалитет обуке опадну испод одобреног минимума.

6. Ако *TRTO* намерава да измени одобрену обуку или да измени Оперативни приручник (*OM*) или Приручник о обуци (*TM*) мора да поднесе захтев за измену уверења о оспособљености пре него што изврши те промене. *TRTO* не мора да обавештава ваздухопловну власт о мањим променама свакодневних активности. Уколико постоји недоумица у погледу обима измена, треба консултовати ваздухопловну власт.

7. *TRTO* може да се договара о спровођењу обуке са другим организацијама за обуку или да користи алтернативне аеродроме као део своје организације, под условом да прибави одобрење ваздухопловне власти.

Извори финансирања

8. (а) *TRTO* мора да докаже ваздухопловној власти да располаже довољним средствима за спровођење обуке према одобреним стандардима.

(б) *TRTO* мора да именује лице које је прихватљиво за ваздухопловну власт, а које мора да докаже ваздухопловној власти да су обезбеђена довољна средства за спровођење обуке према одобреним стандардима. То лице мора имати функцију одговорног руководиоца (*accountable manager*).

Инспекција

9. После провере испуњености услова за издавање уверења о оспособљености центра за обуку ваздухопловна власт ће повремено обављати накнадне провере испуњености *JAR* стандарда и издатог уверења.

10. Током провера мора бити омогућен приступ белешкама, дозволама, техничким белешкама, литератури, састанцима, као и другој релевантној документацији. Копија извештаја сачињеног током посете мора да буде доступна *TRTO*.

Руководство и особље

11. Руководећа структура мора да обезбеди надзор над радом особља од стране лица која поседују искуство и квалитете неопходне за одржавање високих стандарда. Детаљи у погледу руководеће структуре, укључујући појединачне одговорности, морају да буду садржани у Оперативном приручнику.

12. У *TRTO* мора да буде именован руководиоца обуке (*HT*) који је прихватљив ваздухопловној власти. Одговорност руководиоца обуке обухвата обезбеђење примене свих *JAR-FCL* захтева од стране *TRTO*. То лице је директно одговорно ваздухопловној власти.

13. *TRTO* мора да има одговарајуће особље потребно да се испуне циљеви обуке. Дужности сваког инструктора морају бити дефинисане и документоване.

Инструктор инжењер летач

14. Инструктор инжењер летач мора да поседује:

(а) дозволу инжењера летача и овлашћење које одговара обуци за чије спровођење је именован; или

(б) ауторизацију издату од ваздухопловне власти да спроводи одређену обуку у *TRTO* (видети *JAR-FCL 4.300*).

Инструктори за обуку на уређајима за симулирано летење

15. За вршење летачке обуке инструктор мора да поседује или да је поседовао дозволу инжењера летача, као и инструкторско искуство које одговара обуци за чије спровођење је именован. За овлашћење за тип авиона са више пилота, *MCC* летачку обуку на симулатору летења и/или *FTD*, инструктор мора да поседује *TRI(E)* овлашћење или *SFI(E)* ауторизацију.

Теоријска обука

16. Теоријску обуку може да спроводи само овлашћени инструктор који поседује одговарајуће овлашћење за тип или инструктор који поседује одговарајуће искуство у ваздухопловству и знање о одређеном ваздухоплову (нпр. инжењер-летач, инжењер за одржавање ваздухоплова, ваздухопловни диспечер).

Стандарди обуке

17. *TRTO* мора да успостави систем који обезбеђује да се рад центра за обуку и сама обука одвијају ефикасно и успешно. Систем квалитета мора да утврди ефикасност политике, процедура и обуке која се спроводи у *TRTO*.

Документација

18. *TRTO* мора да води и најмање пет година чува следећу документацију:

- (а) процену инжењера летача на обуци, пре почетка обуке и током обуке;
- (б) податке о теоријској обуци, летачкој обуци и обуци на симулатору за сваког кандидата на обуци;
- (ц) податке о особљу *TRTO* који се односе на датум истицања лекарских уверења, овлашћења итд.

19. Изглед досијеа пилота на обуци мора да буде дефинисан у Приручнику о обуци.

20. На захтев ваздухопловне власти *TRTO* мора дати на увид податке и извештаје о обуци.

Програм обуке

21. За сваку врсту обуке која се спроводи мора да буде припремљен програм обуке. Програм обуке мора, на седмичном или фазно-тематском принципу, да садржи разраду обуке у летењу и земаљске обуке, листу стандардних вежби и садржину програма. Програми обуке на уређајима за симулирано летење и теоријске обуке морају бити конципирани тако да пилоти на обуци могу да знање стечено током

ове обуке примене у летачким вежбама. Усклађивање треба да омогући да проблеми уочени у току обуке могу да буду отклоњени током њеног наставка.

Авиони за обуку

22. Авион мора да буде опремљен у складу са условима одобрене обуке за коју се авион користи.

Средства

23. За спровођење обуке морају бити обезбеђена одговарајућа средства.

Услови за приступање обуци

24. *TRTO* је дужан да утврди да ли кандидат испуњава основне предуслове да приступи обуци за овлашћење за тип, као што је прописано у *JAR-FCL 4.250*.

Приручник о обуци и Оперативни приручник

25. *TRTO* мора да припреми и води Приручник о обуци и Оперативни приручник који садрже информације и инструкције које треба да омогуће особљу да обавља своју дужност и пруже кандидатима упутства везана за обуку. *TRTO* мора особљу, и уколико је потребно и кандидатима на обуци, да обезбеди информације садржане у Приручнику о обуци, Оперативном приручнику и увид у документацију којом се одобрава рад *TRTO*. Процедура којом се врше допуне докумената, односно приручника мора да буде наведена, а исправке правилно контролисане.

26. У Приручнику о обуци морају се, за сваку фазу обуке, дефинисати стандарди и циљеви које кандидати морају остварити, укључујући и услове за приступање обуци.

Садржина приручника о обуци дефинисан је у *IEM JAR-FCL 4.055*.

27. Оперативни приручник мора да садржи неопходне податке за поједине врсте особља, нпр. *TRI(E)*, инструкторе синтетичког летења, инструкторе теоријске наставе, оперативно и техничко особље, итд.

Садржина оперативног приручника дефинисан је у *IEM JAR-FCL 4.055*.

Додатак 1 JAR-FCL 4.075
Спецификације за дозволе летачког особља
(Видети JAR FCL 4.075)

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

1. Приликом обављања послова инжењер летач мора да носи са собом важећу дозволу и важеће лекарско уверење.
2. У сврху идентификације ималац дозволе мора да носи документ који садржи фотографију.
3. Медицинско ограничење (нпр. коришћење наочара, итд.) уноси се у лекарско уверење (видети *JAR-FCL 3 IEM FCL 3.100*) и, према дискреционом праву ваздухопловне власти, у дозволу.
4. У овом поглављу израз „ваздухопловна власт” подразумева ваздухопловну власт државе која издаје дозволу.

СТАНДАРДНИ ФОРМАТ ЈАА ДОЗВОЛЕ

Насловна страна

<p>Назив ваздухопловне власти и лого (енглески и српски језик)</p> <p>JOINT AVIATION AUTHORITIES (само енглески)</p> <p>FLIGHT CREW LICENCE ДОЗВОЛА ЛЕТАЧКОГ ОСОБЉА (енглески и српски језик)</p> <p>Издато у складу са ICAO и JAR-FCL стандардима (енглески и српски језик)</p>
--

Услови

Величина сваке стране не сме да буде мања од једне осмине А4 формата

I	Држава издавања
III	Број дозволе
IV	Презиме и име имаоца
XIV	Датум (види упутство) и место рођења
V	Адреса улица, град, област, поштански број
VI	Држављанство
VII	Потпис имаоца
VIII	Ваздухопловна власт која је издала дозволу
X	Потпис овлашћеног лица и датум
XI	Жиг или печат ваздухопловне власти која је издала дозволу

Услови

Број дозволе ће увек почињати са У.Н. кодом земље која издаје дозволу

Мора се користити стандардни формат за датум, нпр. дан / месец / година пун број (нпр. 21/01/1995)

Видети JAR-FCL 4.070

II	Назив дозволе, датум првог издавања и код земље
IX	Важење: ова дозвола мора бити поново издата најкасније до Права из дозволе могу бити коришћена само ако имацац има важеће лекарско уверење. Применом JAR-FCL 4.015(a)(1), имацац дозволе је овлашћен да врши права из дозволе на ваздухоплову регистрованом у било којој држави чланици ЈАА. Документ који садржи фотографију мора да се носи у сврху идентификације имаоца дозволе.
XII	Права из радио-телефоније: имацац ове дозволе је доказао оспособљеност за рад са уграђеном Р/Т опремом на ваздухоплову на енглеском језику (навести друге језике).
XIII	Напомене:

Користиће се скраћенице које се користе у JAR-FCL (нпр. PPL(H), F/E, итд.) Мора се користити стандардни формат за датум, нпр дан / месец / година пун број (нпр. 21/01/1995)

Дозвола ће бити поновно издата најкасније 5 година од дана првог издавања наведеног у рубрици II.

Овај документ није одређен, али пасош би био довољан изван територије државе која је издала дозволу.

Све додатне информације из дозволе захтеване од ИСАО, ЕЗ упутства/уредбе или JAR ће бити унете овде

XII Овлашћења која се продужавају	
<i>Тип</i>	<i>Напомене/Ограничења</i>
<i>Инструктор</i>	

Услови

Ове стране су намењене да ваздухопловне власти назначе услове првог издавања овлашћења или обнове истеклих овлашћења.

Прво издавање или обнова овлашћења ће увек бити унета од стране ваздухопловне власти.

Оперативна ограничења ће бити унета у рубрику Напомене/ограничења наспрот одговарајућег ограниченог права, нпр. ограничено право инструктора да врши обуку одређеном типу ваздухоплова да држи обуку на једном типу авиона, итд.

Стране 5, 6, и 7:

За продужење редовних овлашћења за тип, стандардни формат ЈАА дозволе омогућава да на тим странама податке унесе испитивач који врши редовну проверу. Алтернативно, према дискреционом праву ваздухопловне власти, унос података за продужење може се вршити само од стране ваздухопловне власти. Инструкторска овлашћења могу такође, према дискреционом праву ваздухопловне власти, бити продужена у дозволи од стране испитивача који учествује у процесу продужења. Ако испитивач није укључен у процес продужења, унос овлашћења ће бити извршен од стране ваздухопловне власти. Овлашћења која нису важећа биће уклоњена из дозволе према дискреционом праву ваздухопловне власти, најкасније 5 година од последњег продужења.

XII

Овлашћење	Датум провере	Важи до	Ауторизација испитивача бр.	Потпис испитивача

(Свака страна садржи 10 рубрика за почетно издавање и продужење важења овлашћења)

Страна 8:

Скраћенице које се користе у овој дозволи

нпр. F/EL: Flight Engineer Licence
нпр. TRI(E): Flight Engineer Instructor
нпр. MPA: Multi Pilot Aeroplanes
нпр. R/T: Radio Telephony

Поглавље Д - Дозвола инжењера летача

JAR-FCL 4.135 Инжењер летач - ученик

Инжењер летач - ученик мора да испуни услове прописане од стране ваздухопловне власти државе у којој се инжењер летач – ученик обучава.

JAR-FCL 4.140 Минимална старосна граница

Кандидат за дозволу инжењера летача мора имати најмање 18 година живота.

JAR-FCL 4.145 Здравствена способност

Кандидат за дозволу инжењера летача, као и ималац дозволе инжењера летача морају да поседују важеће лекарско уверење класе 1.

JAR-FCL 4.150 Права и услови

(а) Права

У складу са другим условима одређеним у *JAR*, ималац дозволе инжењера летача овлашћен је да обавља послове инжењера летача у авиону са вишечланом посадом.

(б) Услови

Кандидату за дозволу инжењера летача који испуњава услове прописане у *JAR-FCL 4.140, 4.145* и од *4.155* до *4.170*, може се издати дозвола инжењера летача, укључујући овлашћење за тип авиона који је коришћен на практичном испиту.

(ц) Ограничен период

1. Ималац дозволе инжењера летача мора да обавља послове под надзором *TRI(E)* све док не оствари 100 сати лета у својству инжењера летача.
2. Од захтеваних 100 сати, 50 сати може бити остварено на симулатору летења у својству инжењера летача под надзором *TRI(E)*, од чега 25 сати може бити остварено у својству пилота.

JAR-FCL 4.160 Теоријско и практично знање и способности

(видети Додатке 1, 2 и 3 *JAR-FCL 4.160*)

Кандидат за дозволу инжењера летача мора да:

- (а) (1) има завршен теоријски *ATP(A)* курс, у складу са *JAR-FCL 1.285* или

- (2) положи *ICAO ATP(A)* теоријски тест укључујући радио-телефонију (*R/T*) или да поседује сертификат о *R/T* који је издала држава чланица *JAA*;
- (б) (1) има завршен одобрен технички курс одржавања ваздухоплова по *JAR 25/FAR 25, BCAR*, или *AIR 2051*, у складу са Додатком 1 *JAR FCL 4.160* или
- (2) има VII степен стручне спреме ваздухопловног смера и одговарајуће практично искуство у одржавању ваздухоплова по *JAR 25/FAR 25, BCAR* или *AIR 2051*, у складу са Додатком 1 *JAR FCL 4.160* или
- (3) има дозволу за одржавање авиона категорије *B1, B2* или *C*, издату на основу *JAR 66* или одговарајућу националну дозволу;
- (ц) има завршену летачку обуку (видети Додатак 2 *JAR-FCL 4.160*);
- (д) покаже способност да се служи енглеским језиком, као што је наведено у Додатку 3 *JAR-FCL 4.160*.

JAR-FCL 4.165 Летачка обука и искуство

(а) Кандидат за дозволу инжењера летача са ограничењем мора да у овлашћеној *TRTO* заврши одобрену летачку обуку за тип авиона са вишечланом посадом, која укључује инжењера летача.

(б) Кандидату који поседује или је поседовао *ICAO* професионалну дозволу са овлашћењем за инструментално летење (*IR*) или има одговарајуће искуство као војни пилот биће призната летачка обука у складу са *JAR-FCL 4.160* (ц).

JAR-FCL 4.170 Обученост

(Видети Додатке 1 и 2 *JAR-FCL 4.240*)

Кандидат за дозволу инжењера летача мора да докаже способност да у својству инжењера летача у авиону извршава процедуре и маневре који су описани у Додацима 1 и 2 *JAR-FCL 4.240*.

Додатак 1 JAR-FCL 4.160
Технички курс (ТТС)
(Видети *JAR-FCL 4.160* (б) и (ц))

Увод

1. Технички курс мора да заврши кандидат за дозволу инжењера летача који нема претходног искуства у одржавању авиона по *JAR 25/FAR 25*, *BCAR* или *AIR 2051*.
2. Циљ техничког курса је:
 - да упозна кандидата са основним процедурама;
 - да омогући додатно техничко знање, посебно у вези системских отказа;
 - да научи кандидата да надгледа поступке одржавања авиона у свакодневним и рутинским пословима одржавања који се односе на Листу минималне исправности опреме ваздухоплова (*MEL*).

Инструктори

3. Инструктори за технички курс морају да буду прихваћени од стране ваздухопловне власти.

Теоријска обука

4. Теоријска обука обавља се у одобреној *FTO* или *JAR 147* организацији за обуку.
5. Теоријска обука се састоји од 100 сати обуке са следећим деловима *ATPL (A) JAR-FCL 1*:

1. Конструкције и системи	21.01
2. Електрични системи	21.02
3. Погонска група и опрема у случају опасности	21.03/04
4. Инструменти и аутоматски системи команди лета	22.01/02

Практичне способности

6. Практичан део техничког курса обавља се у центру за обуку одобрене *JAR 145* организације.
7. Практична обука не треба да се односи само на један тип авиона.
8. Кандидат је обавезан да обавља послове заједно са са искусним особљем за одржавање ваздухоплова по следећем редоследу:

1. Труп и летачке контроле	пет дана
2. Мотори	пет дана
3. Инструменти	пет дана
4. Стајни трап и кочнице	пет дана
5. Кабина/пилотска кабина/хитна опрема	пет дана
6. Земаљско опслуживање и сервисирање	пет дана

Уверење о завршеној обуци

9. После успешног завршетка техничке обуке, центар за обуку у коме је обављена теоријска или практична обука издаје кандидату уверење о завршеној обуци.

Додатак 2 JAR-FCL 4.160

Летачка обука

(Видети *JAR-FCL 4.160* (ц))

Увод

1. Летачку обуку мора да похађа кандидат за дозволу инжењера летача који нема искуство у инструменталном летењу као професионални или војни пилот.
2. Циљ летачке обуке је да упозна кандидата са основним пилотским вештинама и коришћењем инструмената и навигационе опреме, који треба да одговарају *IFR* процедурама током полетања, за време лета и у завршној фази прилаза за слетање.

Ток обуке

3. Летачка обука се обавља у одобреној *FTO*, у складу са Додатком 1 *JAR-FCL 1.055* или у одобреној *TRTO*, у складу са Додатком 1 *JAR-FCL 4.055*.
4. Обука мора да буде одобрена од ваздухопловне власти.
5. Обука се обавља на симулатору лета, на *FNPT II* или одобреном авиону опремљеном за *IR* летење. Процедурални елементи летења могу се обавити на *FNPT II*.
6. Обука може да буде комбинована са обуком за овлашћење за тип ваздухоплова која је потребна за издавање дозволе инжењера летача.

Инструктори

7. Инструктори летачке обуке морају да поседују:
 - (а) овлашћење *FI(A)* ако се обука обавља у авиону;
 - (б) ауторизацију *SFI(A)* или овлашћење *TRI(A)* ако се обука обавља на симулатору;
 - (ц) овлашћење *FI(A)* или ауторизацију *SFI(A)* ако се обука обавља на *FNPT II*.

Програм обуке

8. Програм обуке мора да одговара типу авиона, симулатору или *FNPT II* на којима се обука спроводи. Програм обуке мора да буде прихваћен од стране ваздухопловне власти.
9. Програм обуке се састоји од најмање осам сати лета на авиону, симулатору или *FNPT II*, и најмање 10 сати обуке на земљи. Обука треба да обухвати:
 - а) управљање авионом у чистом прилазу и конфигурацији за слетање;
 - б) тримовање авиона и ефекте мењања конфигурације и снаге;
 - ц) приближавање минималној брзини лета (столингу) и излазак из столинг упозорења;
 - д) основно инструментално летење на пуном панелу;
 - е) коришћење аутопилота;
 - ф) коришћење „*flight director*”, ако је могуће;
 - г) праћење *VOR/NDB* радијала;

- x) прилаз и продужавање;
- и) свесност ситуације.

Ниво стручности

10. Инструктор оцењује да ли је кандидат постигао одговарајуће знање основног управљања авионом и знање коришћења инструмената и навигационе опреме.

11. По завршетку обуке инструктор сачињава извештај о обуци кандидата, наводећи време и вежбе које су одрађене, као и изјаву о напретку који је кандидат постигао током обуке. Извештај се подноси ваздухопловној власти приликом подношења захтева за издавање дозволе.

Додатак 3 JAR-FCL 4.160
Служење енглеским језиком
(Видети *JAR-FCL 4.160*)

1. Кандидат за дозволу инжењера летача мора, као члан посаде у авиону са вишечланом посадом, да буде способан да:

(а) током свих фаза лета прати комуникацију на енглеском језику између авиона и земаљских контрола, укључујући и временску прогнозу;

(б) чита и разуме техничка упутства писана на енглеском језику нпр. оперативни приручник, упутство за летење авиона итд;

(ц) комуницира са другим члановима посаде на енглеском језику током свих фаза лета, укључујући и припрему лета.

2. Ови услови се сматрају испуњеним уколико је кандидат успешно положио:

(а) испит за *I/R* или *ATP* на енглеском језику, или курс из Додатка 1 *JAR-FCL 4.160* на енглеском језику или

(б) – *IR*

– *ATPL* проверу стручности или практичан испит или

– тест обучености у складу са *JAR-FCL 4.170* током којег се двосмерна комуникација одвија на енглеском језику, или

(ц) посебан тест ваздухопловних власти после завршеног курса који омогућава кандидату да стекне знање које одговара знању описаном у одредбама наведеним под 1(а), (б) и (ц).

Поглавље Ф – Овлашћење за летење на типу (инжењери летачи)

JAR-FCL 4.220 Овлашћење за летење на типу (инжењери летачи)

(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.220*)

Листе

Овлашћење за летење на типу авиона издаје се у складу са листом типова авиона (видети Додатак *JAR-FCL 4.220*). Овлашћење за летење на типу може бити издато за авионе са вишечланом посадом, која укључује инжењера летача. У случају измене варијанте авиона у оквиру једног овлашћења за летење на типу, неопходно је обавити додатну обуку (видети Додатак *JAR-FCL 4.220*).

JAR-FCL 4.225 Околности у којима се захтева овлашћење за летење на типу

Ималац дозволе инжењера летача може да обавља послове инжењера летача на авиону ако поседује одговарајуће овлашћење за летење на типу, изузев ако полаже практични испит или се налази на обуци. Уколико је овлашћење за летење на типу издато уз одређено ограничење или друге услове договорене у оквиру *JAA*, та ограничења морају да буду назначена у овлашћењу за летење на типу.

JAR-FCL 4.230 Посебна ауторизација за летење на типу

За летове специјалне намене (нпр. провера авиона у лету) имаоцу дозволе се може, у писаној форми, издати посебна ауторизација, у складу са *JAR-FCL 4.225*. Ауторизација важи само до завршетка задатка због кога је издата.

JAR-FCL 4.235 Овлашћење за летење на типу - права, број и варијанте

(а) Права

Сходно *JAR-FCL 4.220*, ималац дозволе може да обавља послове инжењера летача на оном типу авиона за који има уписано овлашћење за летење на типу.

(б) Број овлашћења за летење на типу која се могу поседовати

JAR-FCL не ограничава број овлашћења за летење на типу која могу да се истовремено поседују. *JAR-OPS*, међутим, може да ограничи број овлашћења која се могу истовремено користити.

(ц) Варијанте

Уколико инжењер летач није летео одређеном варијантом авиона у периоду од две године, обавезно је понављање обуке.

1. Обука у разликама захтева додатно знање и обуку на одговарајућем авиону или симулатору. Обука у разликама мора бити уписана у књижицу летења или други одговарајући документ и потписана од стране *TRI (E)* или *SFI (E)*.
2. Обука за упознавање захтева стицање додатног знања.

JAR-FCL 4.240 Услови за овлашћење за летење на типу

(Видети Додатке 1 и 2 *JAR-FCL 4.240*)

(Видети *IEM FCL 4.240 (б)*)

(а) Опште одредбе

(1) Кандидат за стицање овлашћења за летење на типу авиона са вишечланом посадом, која укључује и инжењера летача, мора да испуни захтеве прописане у *JAR-FCL 4.250, 4.261* и *4.262*.

(2) Курс за овлашћење за летење на типу, укључујући и теоријску обуку, траје шест месеци.

(3) На основу одлуке ваздухопловне власти, овлашћење за летење на типу авиона се може издати кандидату који испуњава услове које је за то овлашћење прописала држава која није чланица *JAA*, ако је испуњен услов из *JAR-FCL 4.250*. Такво овлашћење је ограничено на авионе регистроване у држави која није чланица *JAA*, или на коришћење од стране авио-превозника те државе. Ограничење може бити укинито када ималац оствари најмање 500 сати лета као инжењер летач на типу авиона и када испуни услове из *JAR-FCL 4.250*.

(4) Овлашћење за летење на типу које је садржано у дозволи издатој од државе која није чланица *JAA* може да буде пренето у *JAR-FCL* дозволу, под условом да је спроведена одговарајућа провера стручности, ако је кандидат у летачкој тренажи и ако има више од 500 сати лета у својству инжењера летача, уколико су испуњени услови прописани у *JAR-FCL 4.250*.

(б) Практични испит

(1) Садржина практичног испита и његових делова за овлашћење за летење на типу авиона са вишечланом посадом, који захтева најмање трочлану посаду, дати су у Додатку 1 и Додатку 2 *JAR-FCL 4.240*.

(2) Сви делови практичног испита морају бити успешно завршени у периоду од 6 месеци који непосредно претходе дану пријема захтева за уписивање овлашћења.

JAR-FCL 4.245 Овлашћење за летење на типу – рок важења, продужење важења и обнављање

(Видети Додатке 1 и 2 *JAR-FCL 4.240*)

(а) Овлашћење за летење на типу авиона – рок важења

Овлашћење за летење на типу авиона важи годину дана од дана издавања или од дана истека важења, ако је продужење извршено у току важења.

(б) *Овлашћење за летење на типу авиона – продужење важења*

За продужење важења овлашћења за летење на типу кандидат мора да:

(1) обави проверу стручности у складу са Додатком 1 *JAR-FCL 4.240* на одговарајућем типу авиона у току три месеца који непосредно претходе дану истицања рока важења овлашћења и

(2) оствари најмање 10 рутних сектора у својству инжењера летача на одговарајућем типу авиона или најмање један рутни сектор у својству инжењера летача на одговарајућем типу авиона, летећи са *TRE(E)* у току важења овлашћења.

(ц) Кандидат који не успе да положи све делове провере стручности пре истека важења овлашћења за летење на типу не може да користи то овлашћење док не положи проверу стручности у потпуности.

(д) Проширење периода важења или продужење важења овлашћења за летење на типу у посебним случајевима:

(1) Када се овлашћење за летење на типу авиона користи искључиво у држави која није чланица *JAA*, ваздухопловна власт може проширити период важења или продужити важење овлашћења за летење на типу уколико су испуњени услови које захтева држава која није чланица *JAA*.

(2) Када се овлашћење за летење на типу користи за летење на авиону регистрованом у држави чланици *JAA* од авио-превозника из државе која није чланица *JAA*, а на основу члана 83. *bis* Конвенције о међународном цивилном ваздухопловству (Чикашка конвенција), ваздухопловна власт може да прошири важење овлашћења или да продужи овлашћење за летење на типу уколико су испуњени захтеви државе која није чланица *JAA*.

(3) Овлашћење за летење на типу које је проширено или продужено у складу са тач. (1) и (2), мора да буде продужено у складу са *JAR-FCL 4.245 (б)* пре него што се користи за летење на авиону који је регистрован у држави чланици *JAA* и који је коришћен од стране авио-превозника државе чланице *JAA*.

(4) Овлашћење за летење на типу које је издато или коришћено у држави која није чланица *JAA* може остати уписано у *JAR-FCL* дозволу према дискреционом праву ваздухопловне власти, ако су испуњени захтеви те државе и ако је овлашћење за летење на типу ограничено на авионе који су регистровани у тој држави.

(е) *Истек рока важења овлашћења за летење на типу*

Ако је истекао рок важења овлашћења за летење на типу кандидат мора да обави обуку за освежење знања и да заврши проверу стручности, у складу са Додатком 1 *JAR-FCL 4.240*. Овлашћење за летење на типу важи од дана испуњења услова за обнављање.

JAR-FCL 4.250 Овлашћење за летење на типу - сарадња у оквиру вишечлане посаде (MCC)

Кандидат за прво издавање овлашћења за летење на типу мора да има уверење о завршеном курсу сарадње у оквиру вишечлане посаде (*MCC*) (видети *JAR-FCL*

4.261). Ако се *MCC* курс додаје обуци за овлашћење за летење на типу, овај услов се неће примењивати.

JAR-FCL 4.261 Овлашћење за летење на типу – знање и летачка обука

(Видети Додатак 2 *JAR-FCL 4.240*)

(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.261*)

(Видети *AMC FCL 4.261*)

(а) Услови теоријске обуке и услови провере

Кандидат за овлашћење за летење на типу авиона са вишечланом посадом која укључује и инжењера летача мора да заврши одговарајућу теоријску обуку (видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.261* (а)) и да покаже ниво знања који је потребан за безбедно коришћење одговарајућег типа авиона.

(б) Летачка обука

Кандидат за овлашћења за летење на типу авиона са вишечланом посадом која укључује и инжењера летача мора да заврши курс летачке обуке са одговарајућим практичним испитом. (видети Додатак 2 *JAR-FCL 4.240*).

(ц) Спровођење курсева обуке

(1) Курсеви обуке морају да буду спроведени од *TRTO*. Обуку, такође, могу да спроведу и организације ангажоване од стране авио-превозника или произвођача или њихови подуговорачи.

(2) Курсеви морају да буду одобрени од стране ваздухопловне власти, а организације морају да испуњавају одговарајуће услове из Додатка 1 *JAR-FCL 4.055*.

(д) Обука за сарадњу у оквиру вишечлане посаде

Ова обука треба да буде комбинована са обуком за прво стицање овлашћења за летење на типу. Обука мора да садржи најмање 25 сати теоријске наставе и вежбе, као и четири сата обуке на симулатору, као додатак обуци за овлашћење за летење на типу (видети *AMC FCL 4.261*).

JAR-FCL 4.262 Овлашћење за летење на типу - практични испит

(Видети Додатке 1 и 2 *JAR-FCL 4.240*)

Практични испит за инжењера летача

Кандидат за овлашћење за летење на типу авиона са вишечланом посадом која укључује и инжењера летача мора да покаже обученост која се захтева за безбедно управљање одређеним типом авиона у својству инжењера летача у вишечлавној посади, као што је прописано у Додатку 1 и 2 *JAR-FCL 4.240*.

Додатак 1 JAR-FCL 4.220 Листа типова авиона
(Видети *JAR-FCL 4.220* (ц))

1. Овај додатак обухвата типове авионе који су сертификовани од стране држава чланица *JAA*, а не обухвата:

(а) типове авионе којима није издато уверење о типу у складу са *FAR/JAR 23*, *FAR/JAR 23 Commuter Category*, *FAR/JAR 25*, *BCAR* или *AIR 205*;

(б) авионе који имају уверење о типу издато од државе чланице *JAA*, а који су посебно регистровани као војни, експериментални или олд-тајмери.

Авиони који нису наведени у листи могу да се упишу у *JAR-FCL* дозволу, али је овлашћење за летење на типу авиона ограничено на ваздухоплове који су регистровани у држави која је издала овлашћење.

2. Објашњење табеле (према *JAR-FCL 4.235* (ц))

(а) Ознака *D* у колони 3 указује да је потребна обука у разликама када се прелази са једне варијанте или једног типа авиона на другу варијанту, односно други тип авиона који су наведени у колони 2.

(б) Иако упис у дозволу (колони 4) обухвата све авионе наведене у колони 2, потребна је обука за упознавање или обука у разликама.

(ц) Посебне варијанте авиона на којима се спроводи практични испит за овлашћење за летење на типу биће евидентирани на основу *JAR-FCL 4.080* (биће разрађено).

**Листа типова авиона
који захтевају инжењере летаче***

1 Manufacturer	2 A/C Certification	3	4 Licence Endorsement
Aerospatiale/BAC	Concorde		Concorde
Aero Spaceline	377 SGTF Super Guppy		Super Guppy
Airbus	A300 - B1 - B2 series - B4 series - C4-200 series - F4-200 series		A300
	A300 -300-600ST (Beluga)		A300-600ST
Boeing	B707 - 100 series - 300 series - 400 series		B707
	B727 -100 series -200 series		B727
	B747 - 100 series - 200 series - 300 series	(D)	B747 100-300-S.P.
	- S.P.		
Boeing/McDonnell-Douglas	Douglas-3A-S1C3G		DC3
	DC4		DC4
	DC6 series		DC6
	DC7C		DC7
	DC8-33 DC8-50, 60, 70 series		DC8
	DC10 series		DC10
Lockheed	L382 G		Hercules
	L188 Electra series A	(D)	L188 Electra
	L188 Electra series C		
	L1011 series		L1011
Short Brothers	SC5 Belfast		Belfast

* Авиони који имају вишечлану посаду могу летети са инжењером летачем као додатним чланом посаде.

Додатак 1 JAR-FCL 4.240

Практични испит и провера стручности за овлашћење за летење на типу (Видети *JAR-FCL 4.240 до 4.262*)

1. Кандидат мора да заврши захтевану обуку у складу са програмом наставе датим у Додатку 2 *JAR-FCL 4.240*. Начин увида у спремност кандидата да приступи испиту, као и начин објављивања резултата обуке кандидата од стране испитивача одређује ваздухопловна власт.
2. Садржина практичног испита, односно провере стручности је дат у Додатку 2 *JAR-FCL 4.240*. Уз одобрење ваздухопловних власти може бити припремљено неколико различитих начина извођења практичног испита, односно провере стручности, који садрже симулиране операције на линији. Испитивач бира један од тих начина. Ако су доступни, могу се користити симулатори летења и други одобрени уређаји за обуку.
3. Кандидат мора да положи све делове практичног испита, односно провере стручности. Уколико се не положи било која тачка једног дела, тај део се поново полаже. Уколико кандидат не положи више од једног дела мора поново да полаже целокупан практични испит, односно проверу. Ако кандидат не положи само један део, он мора поново да полаже тај део. Поновно полагање целокупног практичног испита, односно провере стручности је неопходно уколико кандидат не положи било који део поновљеног испита, укључујући и делове које је положио у претходном покушају.
4. После неуспешног полагања испита, односно провере, може се захтевати даља обука. Испитивач мора да одреди даљу обуку у случају да кандидат не положи све делове из два покушаја. Број покушаја полагања практичног испита, односно провере стручности није ограничен.

Спровођење испита или провере – опште одредбе

5. Ваздухопловна власт даје испитивачу савете везане за безбедност, како би осигурала да ће лет бити спроведен сигурно и безбедно током испита, односно провере.
6. Ако кандидат одлучи да прекине испит или проверу из разлога које испитивач сматра неоправданим, сматра се да кандидат није положио оне тачке које није покушао да положи. Уколико се испит или провера прекине из разлога које испитивач сматра оправданим, у следећем лету провериће се само оне тачке које нису спроведене у претходном лету.
7. Испитивач може да одобри кандидату да сваки маневар или процедуру током испита или провере понови једанпут. Испитивач може да прекине испит или проверу у било којој фази уколико сматра да је способност кандидата недовољна и да је неопходно да се понови целокупан испит или провера.

8. Провере и процедуре се морају спроводити према одобреним листама провере за авион који се користи на испиту или провери и, ако је могуће, са *MCC* концептом. Податке перформанси за полетање, прилаз и слетање мора прорачунати кандидат, у складу са оперативним приручником или летачким приручником авиона.

Посебни услови за практични испит или проверу стручности

9. Испит, односно провера стручности морају да буду спроведени у вишечлавној посади.

10. Испит, односно проверу стручности треба спроводити према *IFR* и, када год је то могуће, у симулираним условима комерцијалног авио-транспорта. Кључни елемент је способност планирања и вођења лета на основу уобичајеног материјала за припрему лета.

Критеријуми за спровођење испита

11. Кандидат мора да прикаже способност да:

- (а) управља авионским системима у оквиру њихових ограничења;
- (б) искаже добро расуђивање и способност вођења лета;
- (ц) примењује стечено ваздухопловно знање;
- (д) познаје и примењује координацију посаде и процедуре;
- (е) ефективно комуницира са члановима посаде.

Садржина практичног испита/провере стручности

12.

(а) Садржина и делови практичног испита и провере стручности су прописани у Додатку 2 *JAR-FCL 4.240*. Формат и образац пријаве за практични испит одређује ваздухопловна власт.

(б) Практичан испит спроводи се са летачком посадом која укључује и инжењера летача, користећи *MCC* концепт.

(ц) Уколико курс за овлашћење за летење на типу садржи мање од 2 сата летачке обуке на авиону, практичан испит може да се обави само на симулатору летења и може се извршити пре летачке обуке на авиону. У том случају, потврда о завршетку курса за овлашћење за летење на типу, укључујући летачку обуку на авиону, мора да буде достављена ваздухопловним властима пре уписа новог овлашћења за летење на типу у дозволу кандидата.

Додатак 2 JAR-FCL 4.240

Садржина овлашћења за летење на типу за инжењера летача, обуке, практичног испита и провере стручности на авионима са више пилота, са посадом која се састоји од најмање три члана (видети JAR-FCL 4.240 до 4.262 и 4.295)

1. Значење следећих симбола је:
F/E = обучен за издавање овлашћења за летење на типу;
X = за ове вежбе се морају користити симулатори ако су на располагању, у супротном се мора користити ваздухоплов, ако је подесан за маневре и процедуре;
N/A = није применљиво на инжењере летаче;
[*F/E* ≠ обука мора бити допуњена надзором у авиону]
2. Практична обука се спроводи најмање на нивоу тренажне опреме означене са (*F/E*), или на опреми вишег нивоа означеној стрелицом (---->).

Следеће скраћенице се користе да означе опрему за обуку која се користи:

<i>A</i>	=	авион;
<i>FS</i>	=	симулатор летења;
<i>FTD</i>	=	уређај за обуку летења;
<i>OTD</i>	=	други уређаји за обуку летења;

3. Слово „*M*” у колони практичног испита, односно провере стручности указује на обавезну вежбу.
4. Симулатор летења се мора користити за практичну обуку и испитивање, уколико је симулатор саставни део одобреног курса за овлашћење за летење на типу. За одобрење курса треба узети у обзир следеће услове :
 - (а) квалификацију симулатора летења или *FNTP II* која је прописана у *JAR-STD*;
 - (б) квалификације инструктора или испитивача;
 - (ц) број вежби линијске обуке на симулатору;
 - (д) квалификације и претходно линијско искуство инжењера летача;
 - (е) линијску обуку под надзором, изведену после издавања новог овлашћења за летење на типу.

Додатак 2 JAR-FCL 4.240 (наставак)

	ПРАКТИЧНА ОБУКА				Иницијали инструктора по завршетку обуке	F/EL /ТИП-ОВЛАШЋЕЊЕ ПРАКТИЧНИ ИСПИТ / ПРОВЕРА	
	OTD	FTD	FS	A		Проверен на FS A	Иницијали испитивача по завршетку испита/провере
Маневри/Процедуре (укључујући сарадњу у оквиру вишечлане посаде)							
Део 1							
1. ПРИПРЕМА ЗА ЛЕТ							
1.1 Прорачуни перформанси.	F/E						
1.2 Визуелни преглед спољашњости авиона, локација сваког уређаја и сврха инспекције.	[F/E#]			F/E		M ако се користи авион	
1.3 Инспекција пилотске кабине.		F/E---->	---->	---->		M	
1.4 Коришћење листе провере пре стартовања мотора, процедура стартовања мотора, провера радио и навигационе опреме, селекција навигационих и комуникационих фреквенција.	F/E---->	---->	---->	---->		M	
1.5 Вожење у складу са одобрењем контроле летења или инструкторовим инструкцијама.			F/E---->	---->			
1.6 Провере пре полетања		F/E---->	---->	---->		M	
Део 2							
2. ПОЛЕТАЊА							
2.1 Нормална полетања са различитим позицијама закрилаца, укључујући полетање без зауостављања.			F/E---->	---->			
2.2 Инструментално полетање, прелаз на инструментални лет је захтеван током ротације или одмах након узлета.			F/E---->	---->	N/A	N/A	N/A
2.3 Полетање при бочном ветру. (А, ако је могуће)			F/E---->	---->	N/A	N/A	N/A
2.4 Полетање са максималном полетном масом (стварна или симулирана максимална полетна маса.			F/E---->	---->			
2.5 Полетање са симулираним отказом мотора			F/E---->	---->		M	
2.5.1 непосредно након достизања V2, или			F/E	X		M FS само	
2.5.2 између V1 и V2, или							
2.6 Прекинуто полетање на одговарајућој брзини пре достизања V1.			F/E---->	X		M	

Додатак 2 JAR-FCL 4.240 (наставак)

Маневри/Процедуре (укључујући сарадњу у оквиру вишечлане посаде)	ПРАКТИЧНА ОБУКА				Иницијали инструктора по завршетку обуке	F/EL /ТИП-ОВЛАШЋЕЊЕ ПРАКТИЧНИ ИСПИТ / ПРОВЕРА	
	OTD	FTD	FS	A		Проверен на FS A	Иницијали испитивача по завршетку испита/провере
Део 3							
3. МАНЕВРИ И ПРОЦЕДУРЕ У ЛЕТУ			F/E---->	---->			
3.1 Заокрети са или без спојлера.							
3.2 Ударни таласи по достизању критичног Маховог броја, и остале специфичне карактеристике за авион у лету (нпр. Dutch Roll).			F/E---->	X Авион не мора да се користи за ову вежбу			
3.3 Нормални рад система и контрола F/E панела.	F/E---->	---->	---->	---->		M	
3.4 Нормалан и абнормалан рад следећих система.						Обавезан минимум од 3 абнормална треба бити изабран од 3.4.0 до 3.4.14 укључујући M	
3.4.0 Мотор(ако је неопходно елисе)	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.1 Пресуризација и климатизација.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.2 Питот/статички систем.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.3 Горивни систем.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.4 Електрични систем.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.5 Хидраулични систем.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.6 Команде лета и систем за тримовање.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.7 Система за разлеђивање, грејање ветробранског стакла.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.8 Аутопилот/ уређај за оптимално управљање.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.9 Уређај за упозоравање на губитак брзине или уређај за избегавање губитка узгона, и уређаја за повећање стабилности	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.10 Система упозоравања о близини земље, метео радара, радио висиномера, транспондера		F/E---->	---->	---->			
3.4.11 Комуникацијске и навигацијске опрема, инструмената, FMS-а	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.12 Стајни трап и систем кочница	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.13 Система преткрилаца и Закрилца.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.4.14 Помоћни извор снаге.	F/E---->	---->	---->	---->			
3.5 Намерно остављено празно							

Додатак 2 JAR-FCL 4.240 (наставак)

Маневри/Процедуре (укључујући сарадњу у оквиру вишечлане посаде)	ПРАКТИЧНА ОБУКА					F/E/ /ТИП-ОВЛАШЋЕЊЕ ПРАКТИЧНИ ИСПИТ / ПРОВЕРА	
	OTD	FTD	FS	A	Иницијали инструктора по завршетку обуке	Проверен на FS A	Иницијали испитивача по завршетку испита/провере
3.6 Процедуре у случају неисправности и процедуре у случају опасности						Обавезан минимум од 3 абнормална треба бити изабран од 3.6.1 до 3.6.9 укључујући М	
3.6.1 Противпожарне вежбе нпр. пожар мотора, АРУ, кабине, теретног одељка, пилотске кабине, структуре, пожар електроинсталације, вежбе евакуације.		F/E---->	---->	---->			
3.6.2 Процедура за неутралисање и отклањање дима.		F/E---->	---->	---->			
3.6.3 Отказ мотора, гашење мотора и поновни старт на безбедној висини.		F/E---->	---->	---->			
3.6.4 Избацивање горива (симулирано).		F/E---->	---->	---->		FS само	
3.6.5 Смицање ветра на полетању/слетању.			F/E	X		FS само	
3.6.6 Симулирани отказ система за притисак у кабини/ Понирање у случају губитка притиска у кабини.			F/E---->	---->			
3.6.7 Онеспособљеност члана летачке посаде.		F/E---->	---->	---->			
3.6.8 Остале процедуре у случају опасности као што је објашњено у одговарајућем авионском Летачком Приручнику.		F/E---->	---->	---->			
3.6.9 ACAS упозорење и процедура	F/E---->	---->	---->			FS само	
3.7 Оштри заокрети са нагибом од 45°, 180° до 360° лево и десно		F/E---->	---->	---->	N/A	N/A	N/A
3.8 Препознавање предзнака и поступак спречавања губитка узгона (до активирања уређаја за упозорење о губитку узгона) у полетној конфигурацији (закрилца у полетној позицији),у конфигурацији крстарећег лета и у конфигурацији за слетање (закрилца у положају за слетање, стајни трап извучен).			F/E---->	---->			
3.8.1 Вађење из превлачења или неког активирања уређаја за упозоравање о губитку узгона у конфигурацији за пењање, крстарење и прилаз.			F/E---->	X			
3.9 Процедуре инструменталног летења							
3.9.1 Придржавање одлазних и долазних процедура и инструкција контроле летења.		F/E---->	---->	---->			
3.9.2 Процедуре круга чекања		F/E---->	---->	---->	N/A	N/A	N/A

Додатак 2 JAR-FCL 4.240 (наставак)

Маневри/Процедуре (укључујући сарадњу у оквиру вишечлане посаде)	ПРАКТИЧНА ОБУКА				Иницијали инструктора по завршетку	F/EL /ТИП-ОВЛАШЋЕЊЕ ПРАКТИЧНИ ИСПИТ / ПРОВЕРА	
	OTD	FTD	FS	A		Проверен на FS A	Иницијали испитивача по завршетку испита/провере
3.9.3 Прецизни прилаз до висине одлуке(DH) не мање од 60 m (200 стопа)			F/E---->	---->			
3.9.3.1 ручно, без уређаја за оптимално управљање			F/E---->	---->		N/A	N/A
3.9.3.2 ручно, са уређајем за оптимално управљање			F/E---->	---->		N/A	N/A
3.9.3.3 са аутопилотом			F/E---->	---->			
3.9.3.4 ручно, са једним мотором симулирано неоперативним					N/A	N/A	N/A
Отказ мотора да буде симулиран током завршног прилаза до проласка спољног маркера (OM) или у процедури неуспелог прилаза.			F/E---->	---->		M	
3.9.4 Непрецизни прилаз до MDH/A			F/E---->	---->			
3.9.5 Визуелно маневрисање после инструменталног прилаза. Прилаз из круга под следећим условима: (а) прилаз до дозвољене минималне висине прилаза из круга на аеродрому који је у питању у складу са локалним карактеристикама инструменталног прилаза у симулираним условима инст.лета; <u>или који је:</u> (б) визуелни прилаз до друге писте која је најмање 90° од централне линије од финалног прилаза коришћеног под а), на дозвољеној минималној висини прилаза из круга; Напомена: ако а) и б) нису могући због разлога контроле летења, може се симулирати ниски круг са слабом видљивошћу.			F/E---->	---->			

Додатак 2 JAR-FCL 4.240 (наставак)

Маневри/Процедуре (укључујући сарадњу у оквиру вишечлане посаде)	ПРАКТИЧНА ОБУКА				Иницијали инструктора по завршетку обуке	F/EL /ТИП-ОВЛАШЋЕЊЕ ПРАКТИЧНИ ИСПИТ / ПРОВЕРА	
	OTD	FTD	FS	A		Проверен на FS A	Иницијали испитивача по завршетку испита/провере
Део 4							
4. ПРОЦЕДУРЕ ПОНОВНОГ ПРИЛАЗА			F/E ---->	---->			
4.1 Одлазак у круг са свим оперативним моторима након ILS прилаза при достизању висине одлуке.							
4.2 Остале процедуре поновног прилаза			F/E---->	---->			
4.3 Одлазак у круг са једним мотором симулираним неоперативним након ILS прилаза при достизању DH (видети такође 3.9.3.4)			F/E---->	---->		M	
4.4 Прекинут прилаз на 15 m (50 стопа) изнад прага писте и одлазак на поновни прилаз.			F/E---->	---->			
Део 5							
5. СЛЕТАЊА							
5.1 Нормална слетања* након ILS прилаза са преласком на визуелни лет по достизању висине одлуке DH.			F/E---->	---->			
5.2 Слетање са симулираним заглављењем хоризонталног стабилизатора у било којој неуравнотеженој позицији.			F/E---->	X Авион не мора да се користи за ову вежбу.			
5.3 Слетање по бочном ветру (авион, ако је практично).			F/E---->	---->	N/A	N/A	N/A
5.4 Визуелни круг и слетање без извучених или са делим. извученим закрилицама и преткрилицама.			F/E---->	---->			
5.5 Слетање са симулираним отказом критичног мотора.			F/E---->	---->		M	
5.6 Слетање без два мотора - Авиони са три мотора: централни мотор и један спољни мотор ако је дозвољено по AFM. - Авиони са четири мотора, два мотора отказала на једној страни.			F/E	X		M FS само (само прак. испит)	

Општа напомена:

Посебни захтеви за продужење овлашћења за инструменталне прилазе до тачке одлуке мање од 200 feet (60 m), Cat II/III рада.

(Погледати у поглављу E, JAR-FCL 1.180)

Додатак 2 JAR-FCL 4.240 (наставак)

Маневри/Процедуре (укључујући сарадњу у оквиру вишечлане посаде)	ПРАКТИЧНА ОБУКА				Иницијали инструктора по завршетку обуке	F/EL /ТИП-ОВЛАШЋЕЊЕ ПРАКТИЧНИ ИСПИТ / ПРОВЕРА	
	OTD	FTD	FS	A		Проверен на FS A	Иницијали испитивача по завршетку испита/провере
Део 6							
6. ДОДАТНО ОВЛАШЋЕЊЕ ЗА КВАЛИФИКАЦИЈУ ЗА ТИП АВИОНА ЗА ИНСТРУМЕНТАЛНИ ПРИЛАЗ ДО ВИСИНЕ ОДЛУКЕ МАЊОЈ ОД 60 m (200 стопа) (CAT II/III) Следећи инструментални маневри и процедуре су минимални тренинг захтеви да би се дозволили инструментални прилази до DH или ниже од 60 m (200 стопа). За време следећих инструменталних прилаза и процедура неуспелог прилаза сва авионска опрема захтевана за сертификовање типа за инструментални прилаз до DH или ниже од 60 m (200 стопа) Треба бити коришћена.							
6.1 Прекинуто полетање на минималној дозвољеној RVR			F/E----->	X Не мора да се користи авион за вежбу		M	
6.2 ILS Прилази У симулираним инструменталним условима лета до прописане висине одлуке DH, користећи систем вођења у лету. Стандардне процедуре координације посаде (подела задужења, гласно узвикивање упозорења, заједничко надгледање, размена и подршка информација) морају бити надгледане.			F/E----->	----->		M	
6.3 Продужавање Након прилаза као што је показано у 6.2 по достизању висине одлуке DH. Обука такође мора да укључује одлазак у процедуру неуспелог прилаза због (симулирано) недовољне RVR, удара ветра, одступање авионске опреме у односу на лимите прилаза, и отказ земаљске/авио опреме пре достизања висине одлуке DH и одлазак у процедуру поновног прилаза са симулираним отказом авио опреме.			F/E----->	----->		M	

Додатак 2 JAR-FCL 4.240 (наставак)

Маневри/Процедуре (укључујући сарадњу у оквиру вишечлане посаде)	ПРАКТИЧНА ОБУКА				Иницијали инструктора по завршетку обуке	F/EL /ТИП-ОВЛАШЋЕЊЕ ПРАКТИЧНИ ИСПИТ / ПРОВЕРА	
	OTD	FTD	FS	A		Проверен на FS A	Иницијали испитивача по завршетку испита/провере
6.4 Слетање(а) Са визуелном референцом установљеном на висину одлуке DH након инструменталног прилаза у зависности од специфичног система за вођење у лету, аутоматско слетање може да се изврши.			F/E----->	----->		M	

БЕЛЕШКА: CAT II/III операције морају бити изведене у складу са Оперативним правилима.

Додатак 1 JAR-FCL 4.261(а)

Услови теоријске обуке за практичан испит, односно проверу стручности за овлашћење за летење на типу

(Видети *JAR-FCL 4.261 (а)*)

1. Теоријску обуку спроводи ауторизовани инструктор који поседује одговарајуће овлашћење за летење на типу или други инструктор који има одговарајуће искуство у ваздухопловству и знање о авиону тог типа (нпр. инжењер летач, инжењер за одржавање, ваздухопловни диспечер).

2. Теоријска обука обухвата програм који је прописан у *AMC FCL 1.261(а)* за одговарајући тип авиона. У зависности од опреме и инсталираних система, обука мора да обухвати најмање следеће садржаје:

(а) структура и опрема авиона, нормалан рад система и кварови:

- димензије;
- мотори, укључујући *APU*;
- горивни систем;
- систем пресуризације и климатизације;
- заштита од залеђивања, брисачи ветробрана и средство за отклањање кише;
- хидраулички системи;
- стајни трап;
- команде лета и уређаји за повећање узгона;
- снабдевање електричном енергијом;
- летачки инструменти, комуникација, радар и навигациона опрема;
- пилотска и путничка кабина и карго одељак;
- опрема за ванредне ситуације;

(б) ограничења:

- општа ограничења;
- ограничења мотора;
- ограничења система;
- минимална листа опреме;

(ц) перформансе, планирање и праћење лета:

- перформансе;
- планирање лета;
- праћење лета;

(д) маса, центража и опслуживање:

- маса и центража;
- опслуживање на земљи;

(е) процедуре у ванредним ситуацијама;

(ф) посебни услови за проширење овлашћења за летење на типу на инструменталне прилазе до висине одлуке мање од 200 *ft* (60 *m*):

- опрема на авиону, процедуре и ограничења;

(г) посебни услови за авионе са „*glass cockpit*“:

- системи електронских летачких инструмената (нпр. *EFIS*, *EICAS*);

(х) систем управљања летом (*FMS*).

3. За прво издавање овлашћења за летење на типу авиона са више пилота писмени испит или испит који се спроводи на рачунару садржи најмање 100 питања са вишеструким избором понуђених одговора, одговарајуће распоређених по главним предметима програма. Кандидат је положио испит ако је тачно одговорио на 75% питања сваког од главних предмета.

4. Код провере стручности теоријско знање мора бити проверено на основу збирке питања са вишеструким понуђеним одговорима или другим одговарајућим начином.

Додатак 1 JAR-FCL 4.261 (д)

Курс сарадње у оквиру вишечлане посаде (Авион)

(Видети *JAR-FCL 4.261(д)*)

(Видети *AMC FCL 4.261(д)*)

1. Циљ курса је оспособљавање за сарадњу у оквиру вишечлане посаде (*MCC*), у сврху сигурног управљања вишемоторним авионима са више пилота према *IFR*, при чему се мора обезбедити:

а) да вођа ваздухоплова испуњава дужности које се тичу управљања авионом и доношења одлука, без обзира да ли је *PF* или *PNF*;

б) да су задаци *PF*, *PNF* и инжењера летача јасно одређени и распоређени на такав начин да *PF* може усмерити сву своју пажњу на управљање авионом и контролу авиона;

ц) да се сарадња спроводи на одговарајући начин, у зависности од уобичајене, ванредне или ситуације у нужди;

д) да је све време обезбеђен обострани надзор, информисање и подршка.

Инструктори

2. Инструктори за *MCC* обуку морају бити у потпуности упознати са људским факторима и управљањем људским могућностима (*CRM*). Они морају бити у току са најновијим развојем обуке о људским факторима и техникама *CRM*.

Теоријско знање

3. Програм теоријске обуке је прописан у *AMC FCL 4.261 (д)*. Одобрена теоријска обука *MCC* мора се састојати од најмање 25 сати обуке.

Летачка обука

4. Програм летачке обуке дат је у *AMC FCL 4.261 (д)*.

Уверење о завршеном курсу

5. По завршетку курса, кандидату се издаје уверење о успешно завршеном курсу.

Узајамно признавање

6. Ималац уверења о завршеном курсу за *MCC* на авионима изузет је од обавезе испуњења услова за похађање програма теоријске обуке, као што је прописано у *AMC FCL 4.261 (д)*.

ПОГЛАВЉЕ X – ИНСТРУКТОРСКА ОВЛАШЋЕЊА (Авион)

JAR-FCL 4.300 Обука – опште одредбе

(а) Летачку обуку за издавање одређене дозволе или овлашћења може да врши само лице које има:

- (1) дозволу инжењера летача која садржи инструкторско овлашћење;
- (2) посебну ауторизацију издату од стране државе чланице *ЈАА* у случајевима:
 - (i) кад се уводи нови авион;
 - (ii) када су у питању олдтајмери или авиони који су посебно произведени и који су регистровани, а за које ниједно лице нема инструкторско овлашћење.

(б) Обуку на уређајима за симулирање лета може да врши само лице које поседује *TRI(E)* овлашћење или *SFI(E)* ауторизацију.

Одредба наведена под (а) (2) примењује се такође на обуку на уређају за симулирање лета.

JAR-FCL 4.305 Инструкторска овлашћења и ауторизације - сврхе

Инструкторске категорије су:

- (а) овлашћење инструктора инжењера летача (*TRI (E)*).
- (б) ауторизација инструктора инжењера летача на уређају за симулирано летење (*SFI (E)*).

JAR-FCL 4.310 Инструкторска овлашћења – опште одредбе

(а) *Предуслови*

Инструктори морају да поседују најмање дозволу, овлашћење и квалификације које се односе на обуку која се изводи.

JAR-FCL 4.315 Инструкторска овлашћења и ауторизације – период важења

- (а) Инструкторска овлашћења и ауторизације важе три године.
- (б) Рок важења посебне ауторизације не може бити дужи од три године.
- (ц) Кандидат који не положи све делове провере стручности пре дана истицања важења инструкторског овлашћења не сме да користи права које му даје то овлашћење док успешно не заврши проверу стручности.

JAR-FCL 4.360 Овлашћење инструктора инжењера летача *TRI(E)* – права (Видети *JAR-FCL 4.245*)

(а) Права имаоца овлашћења *TRI(E)* су да врши обуку захтевану за издавање дозволе за инжењера летача и овлашћења за летење на типу за инжењера летача, као и да спроводи обуку инжењера летача за сарадњу у оквиру вишечлане посаде (видети *JAR-FCL 4.245*).

JAR–FCL 4.365 TRI(E) – услови

(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.365*)

(Видети *AMC FCL 4.365*)

Кандидат за прво издавање овлашћења *TRI(E)* мора да:

(а) (1) успешно заврши одобрени *TRI(E)* курс у одобреној *FTO* или *TRTO* (видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.365*);

(2) има најмање 1500 сати летења у својству инжењера летача;

(3) у току последњих 12 месеци пре подношења захтева заврши најмање 30 рутних сектора, укључујући полетања и слетања у својству инжењера летача на одговарајућем типу авиона, или сличном типу уз сагласност ваздухопловних власти, од чега највише 15 рутних сектора може бити изведено на симулатору летења;

(4) у току комплетног курса за овлашћење за летење на типу изврши најмање три сата летачке обуке која одговара дужностима *TRI(E)* на одговарајућем типу авиона и/или на симулатору летења, под надзором *TRI(E)* који је одређен од стране ваздухопловних власти за ту сврху и који се уверио у оспособљеност кандидата.

(б) Пре него што се права прошире на друге типове авиона ималац овлашћења мора да:

(1) у току последњих 12 месеци пре подношења захтева заврши најмање 15 рутних сектора, укључујући полетања и слетања, као инжењер летач на одговарајућем типу авиона, или сличном типу уз сагласност ваздухопловних власти, од чега највише седам рутних сектора може бити изведено на симулатору летења;

(2) успешно заврши одговарајућу техничку обуку на одобреном *TRI(E)* курсу (видети додатак 1 *JAR-FCL 4.365*) у *FTO* или *TRTO*;

(3) у току комплетног курса за овлашћење за летење на типу изврши најмање три сата летачке обуке која одговара дужностима *TRI(E)* на одговарајућем типу авиона и/или симулатору летења под надзором *TRI(E)* који је одређен од стране ваздухопловних власти за ту сврху и који се уверио у оспособљеност кандидата.

JAR–FCL 4.370 TRI(E) – Продужење важења и обнова

(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.365*)

(а) За продужење важења овлашћења *TRI(E)* кандидат мора у току последњих 12 месеци пре истицања важења овлашћења да:

(1) изведе један од следећих делова курса обуке за овлашћење за летење на типу/освежење знања/обнављање:

- (I) једну сесију на симулатору летења од најмање три сата;
 - (II) једну вежбу у ваздуху у трајању од најмање једног сата која ће садржати најмање два полетања и слетања;
- (2) обави *TRI(E)* обуку освежења знања која је прихватљива ваздухопловној власти.

(б) Уколико је важеће овлашћења истекло кандидат мора да:

- (1) у току последњих 12 месеци пре подношења захтева заврши најмање 30 рутних сектора, укључујући и полетања и слетања, у својству инжењера летача на одговарајућем типу авиона, или сличном типу, уз сагласност ваздухопловних власти, од чега највише 15 рутних сектора може бити изведено на симулатору летења;
- (2) успешно заврши одговарајуће делове одобреног *TRI(E)* курса, уз сагласност ваздухопловних власти (видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.365*), узимајући у обзир претходно искуство кандидата;
- (3) у току комплетног курса за овлашћење за летење на типу изврши најмање 3 сата летачке обуке која одговара дужностима *TRI(E)* на одговарајућем типу авиона или симулатору летења под надзором *TRI(A)* који је одређен од стране ваздухопловних власти за ту сврху и који се уверио у оспособљеност кандидата.

JAR–FCL 4.405 Ауторизација инструктора инжењера летача на уређају за симулирано летење (авиони) (SFI(E)) – права
(Видети *JAR-FCL 4.261* (д))

Ималац ауторизације *SFI(E)* овлашћен је да спроводи обуку на уређају за симулирано летење за овлашћење за летење на типу, као и обуку за сарадњу у оквиру вишечлане посаде (видети *JAR– FCL 4.261* (д)).

JAR–FCL 4.410 SFI(E) – услови
(Видети Додатак 1 *JAR–FCL 4.240*)
(Видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.365*)

(а) Кандидат за ауторизацију *SFI(E)* мора да:

- (1) поседује или да је поседовао дозволу инжењера летача издату од стране државе чланице *JAA* или дозволу која није издата у складу са *JAR-FCL*, али која је прихватљива ваздухопловној власти;
- (2) заврши симулаторски део одговарајућег курса обуке за овлашћење за летење на типу авиона у одобреној *FTO* или *TRTO*;
- (3) има најмање 1500 сати летачког искуства као инжењер летач;
- (4) заврши одобрени курс за *TRI(E)* (видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.365*);
- (5) у току комплетног курса за овлашћење за летење на типу спроведе најмање три сата летачке обуке која одговара дужностима *TRI(E)* на одговарајућем типу авиона под надзором *TRI(E)* који је одређен од стране ваздухопловне власти за ту сврху и који се уверио у оспособљеност кандидата;

(6) у периоду од 12 месеци који су претходили подношењу захтева, заврши проверу стручности на симулатору летења за одговарајући тип, као што је прописано у Додатку 1 *JAR-FCL 4.240*;

(7)

(I) у периоду од 12 месеци који претходе подношењу захтева заврши најмање три рутна сектора као посматрач (*observer*) у кабини одговарајућег типа авиона или сличног типа, уз сагласност ваздухопловних власти, или

(II) у периоду од 12 месеци који претходе подношењу захтева заврши најмање 2 *LOFT* базиране сесије на симулатору летења које спроводи квалификована летачка посада као посматрач (*observer*) у кабини одговарајућег типа авиона или сличног типа, уз сагласност ваздухопловних власти. Ове симулаторске сесије морају да укључе:

(А) лет између 2 различита аеродрома од најмање 2 сата за сваки лет;

(Б) одговарајуће претполетно планирање и анализу после лета.

(б) Ако се права проширују на друге типове авиона ималац ауторизације мора да:

(1) успешно заврши симулаторски садржај одговарајућег курса за овлашћење за летење на типу;

(2) у току комплетног курса за овлашћење за летење на типу спроведе најмање три сата летачке обуке која одговара дужностима *TRI(E)* на одговарајућем типу авиона, под надзором *TRI(E)* који је одређен од стране ваздухопловне власти за ту сврху и који се уверио у оспособљеност кандидата.

JAR-FCL 4.415 SFI(E) – Продужење важења и обнова

(а) За продужење важења ауторизације *SFI(E)* кандидат мора у последњих 12 месеци важења ауторизације да:

(1) изведе једну сесију на симулатору од најмање три сата, као део комплетног курса за овлашћење за летење на типу, освежење знања или обнову;

(2) заврши проверу стручности на симулатору летења за одговарајући тип, као што је прописано у Додатку 1 *FCL 4.240*.

(б) Ако је важење ауторизације истекло кандидат мора да:

(1) заврши део обуке за овлашћење за летење на одговарајућем типу који се спроводи на симулатору летења;

(2) успешно заврши одобрени курс за *TRI(E)*, уз сагласност ваздухопловних власти (видети Додатак 1 *JAR-FCL 4.365*);

(3) у току курса за овлашћење за летење на типу спроведе најмање три сата летачке обуке која одговара дужностима *TRI(E)* на одговарајућем типу авиона под надзором *TRI(E)* који је одређен од стране ваздухопловних власти за ту сврху и који се уверио у оспособљеност кандидата;

(4) заврши проверу стручности на симулатору летења одговарајућег типа, као што је прописано у Додатку 1 *JAR-FCL 4.240*.

Додатак 1 JAR-FCL 4.365

Курс за инструктора инжењера летача за летење на типу авиона (TRI(E))

(Видети *JAR-FCL 4.365*)

Циљ курса

1. Циљ курса *TRI(E)* је да обучи имаоце дозвола инжењера летача који имају више од 1500 сати налета у својству инжењера летача, до нивоа стручности потребног за издавање овлашћења *TRI(E)* или *SFI(E)*. Курс мора бити организован на начин да омогући оспособљавање кандидата за вршење теоријске обуке, летачке обуке и обуке на уређају за симулирање лета, како би кандидат могао да врши обуку за овлашћење за летење на типу авиона за који је квалификован.

Предавање и учење

2. Програм је садржан у *AMC FCL 4.365*. Одобрени курс *TRI(E)* „предавања и учења” мора садржати најмање 25 сати. Пилоти који поседују или су поседовали овлашћење *FI(A)* или *TRI(A)* су ослобођени обавезе похађања оног дела *TRI(E)* курса који се односи на „предавање и учење” *TRI(E)*.

Техничка обука

3. Програм техничке обуке је садржан у *AMC FCL 4.365*.

ПОГЛАВЉЕ И - Испитивачи

JAR-FCL 4.425 Испитивачи – Опште одредбе

(a) Предуслови

(1) Испитивач мора да поседује дозволу инжењера летача и овлашћење које је најмање једнако дозволи или овлашћењу за које је ауторизован да спроводи практичне испите или провере стручности и, осим ако није другачије одређено, да врши обуку за стицање тих дозвола или овлашћења.

(2) Испитивач мора бити квалификован да обавља дужност инжењера летача током практичног испита или провере стручности, осим ако није другачије одређено, и мора да испуни одговарајуће услове у погледу искуства прописане у *JAR-FCL 4.370*. Ако нема квалификованих испитивача, ваздухопловне власти могу одлучити да ауторизују испитиваче, односно инспекторе, иако не испуњавају одговарајуће услове у погледу овлашћења за тип, као што је горе наведено.

(3) Кандидат за ауторизацију испитивача мора спровести најмање један практичан испит као испитивач за ауторизацију чије издавање захтева, укључујући припрему пре лета, обављање самог практичног испита, процену кандидата који полаже испит, анализу након лета и ажурирање записника, односно документације. Проверу оспособљености за ауторизацију испитивача надгледа инспектор или старији испитивач који је посебно ауторизован за ту сврху од стране ваздухопловних власти.

(б) Усклађивање са *JAR*

Испитивачи ће бити ауторизовани у складу са *JAR-FCL 4.030*. Испитивач мора да испуни одређене стандарде испитивача које је одредила или одобрила ваздухопловна власт.

(ц) Уписивање у дозволу

У дозволама у којима се уписује продужење важења овлашћења од стране испитивача, испитивач ће:

(1) уписати следеће податке: овлашћења, датуме провере, рок важења, број ауторизације и потпис;

(2) поднети ваздухопловним властима оригинал обрасца практичног испита, односно провере стручности и једну копију обрасца задржати за личну архиву.

JAR-FCL 4.430 Испитивачи – период важења ауторизације

Ауторизација испитивача се издаје са роком важења од највише три године, после чега може бити поново издата, према одлуци ваздухопловних власти.

JAR-FCL 4.440 Испитивач на типу авиона (*TRE(E)*) – права и услови

Права испитивача *TRE(E)* су да спроводи:

- (а) практичне испите за издавање дозволе инжењера летача и овлашћење за летење на типу авиона;
- (б) провере стручности за продужење важења или обнову овлашћења за летење на типу авиона под условом да има најмање 1500 сати летења као инжењер летач на авионима са више пилота у задацима који захтевају инжењера летача и ако поседује *TRI(E)* ауторизацију.